ఓమ్.

పరబ్రహ్మణేనమః.

ప్రాచీన ధర్మశాస్త్ర గ్రంథావలనుండి
సంగ్రహింపఁబడిన,

ఆబ్దికశ్రాద్ధవిధి.

ఇది,

శ్రీ బృందావన పట్టణ నివాసులైన
చెల్లా నాగలింగశాస్త్రులవారి పుత్రుఁడగు

లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

ఆంధ్రతాత్పర్య సహితముగా వ్రాయఁబడి
కావూరి రంగయ్యశాస్త్రులవారిచే సరిచూడఁబడి,
స్వకీయ
శ్రీఆర్యానందముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపించి ప్రచురింపఁబడియె.

మచిలీపట్టణము.

మొదటికూర్పు - 250 - ప్రతులు.

దీనివెల 0-2-0

1917.

ఆచమ్య...ఏవంగుణ...శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం బ్రహ్మయజ్ఞేన యక్ష్యే, విద్యుదసివిద్యమే పాప్మానమృతాత్ సత్యముపైమి। హస్తావవనిజ్య- త్రిరాచామేత్ - ద్విః పరిమృజ్య- సకృదుపస్పృశ్య-యత్సవ్యంపాణింపాదౌప్రోక్షతి శిరశ్చక్షుషీనాసికేశ్రోత్రేహృదయమాలభ్య, దక్షిణోత్తరౌపాణీపాదౌకృత్వాసపవిత్రావోమితి ప్రతిపద్యతేఓమ్-ఋచోఅక్షరేపరమేవ్యోమన్ - యస్మిన్దేవా అధివిశ్వేనిషేదుః। యస్తన్నవేదకిమృచా కరిష్యతి- య ఇత్తద్విదుస్త ఇమేసమాసతే। ఏవంత్రిః॥ ఓంభూః తత్సవితుర్వరేణ్యం ఓంభువః భర్గోదేవస్య ధీమహి- ఓగ్ంసువః ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ ॥ ఓంభూఃతత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్యధీమహి। ఓంభువఃధియోయోనఃప్రచోదయాత్। ౨। ఓగ్ంసువః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గోదేవస్య ధీమహిధియోయోనః ప్రచోదయాత్।౩। (పరోరజసిసావదోం) శ్రీగురుభ్యో నమః హరిఃఓమ్।ఇషేత్వోర్జేత్వావాయవస్థోపాయవస్థ దేవోవస్సవితాప్రార్పయతుశ్రేష్ఠతమాయకర్మణ ఆప్యాయధ్వమఘ్నియా దేవభాగమూర్జస్వతీఃపయస్వతీఃప్రజావతీరనమీవా అయక్ష్మామావస్తేన ఈశతమాఘశగ్ంసో రుద్రస్య హేతిః పరివో వృణక్తు ధ్రువా అస్మిన్గోపతౌస్యాత బహ్వీః యజమానస్య పశూన్పాహి। హరిఃఓమ్। బ్రహ్మసంధత్తంతన్మేజిన్వతం। క్షత్రగ్ంసంధత్తంతన్మేజిన్వతం। ఇషగ్ంసంధత్తం తాంమే జిన్వతం। ఊర్జగ్ంసంధత్తంతాంమే

జిన్వతం। రయిగ్ం సంధత్తం తాంమేజిన్వతం। పుష్టిగ్ం సంధత్తతాం
మేజిన్వతం। ప్రజాగ్ం సంధత్తం తాంమేజినతం। పశూన్సంధత్తం
తాన్మేజిన్వతం। స్తోతోసి జనధాః। దేవాస్త్వాశుక్రపాః ప్రణయంతు।
సువీరాః ప్రజాః ప్రజనయన్పరీహి। హరిః ఓం॥ నమో బ్రహ్మణే ధారణం
మేఅస్త్వనిరాకరణం ధారయితా భూయాసం కర్ణయోః శ్రుతంమా
చ్యోఢ్వంమమాముష్య ఓమ్। ఋతంతపస్సత్యం తపశ్శ్రుతం తప
శ్శాంతం తపోదమస్తప శ్శమస్తపోదానం తపో యజ్ఞం తపోభూ
ర్భువస్సువర్బ్రహ్మైతదుపాస్యైతత్తపః॥యథావృక్షస్యసం పుష్పితస్య
దూరాద్గంధో వాత్యేవం పుణ్యస్య కర్మణోదూరాద్గంధోవాతియ
థాసిధారాంకర్తేఽవహితా మవక్రామేయద్యుక్తే -- –
యిష్యామికర్తం పతిష్యామీత్యేవ మమృతాదాత్మానంజుగుప్సేత్।
...ఓమ్ శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః॥ అహంవృక్షస్య రేరివా। కీర్తిః పృష్ఠంగిరే
రివ। ఊర్ధ్వపవిత్రో వాజినీవస్వమృతమస్మి। ద్రవిణగ్ం సవర్చసం।
సుమేధా అమృతోక్షితః॥ఇతిత్రిశంకోర్వేదానువచనమ్॥ (ఋగ్వేదః)
అగ్నిమీళేపురోహితం।యజ్ఞస్యదేవ మృత్విజం। హోతారంరత్న
ధాతమమ్॥(సామ) అగ్నఆయాహి వీతయే గృణానో హవ్యదాతయే
నిహోతాసత్సిబర్హిషి॥ (అథర్వణః)శంనోదేవీరభిష్టయ ఆపోభవంతు
పీతయే। శంయోరభిస్రవంతునః॥

అథాతోధర్మజిజ్ఞాసా॥అథాతోబ్రహ్మజిజ్ఞాసా॥అథాతోకర్మ

పూర్ణమాసావ్యాఖ్యాస్త్యమః॥ వృద్ధిరాద్రైచ్- ఓంనమో బ్రహ్మణే
నమో అస్త్వగ్నయేనమః పృథివ్యైనమ ఓషధీభ్యః। నమోవాచే
నమో వాచస్పతయేనమో విష్ణవేబృహతేకరోమి॥ ఓంశాన్తిశ్శాన్తి
శ్శాన్తిః॥ఓంభూర్భువస్సువః సప్రత్యంతపస్స్విధాయాం జుహోమి॥
వృష్టిరసి వృశ్చమేపాప్మానమృతా త్సత్యముపాగామ్॥

అథ దేవర్షిపితృతర్పణమ్.

స్వ్రుత్వాచమనంకృత్వా। ప్రాణానాయమ్య॥ + ప్రీత్యర్థంబ్రహ్మ యజ్ఞాంగ దేవర్షిపిత్రా నుద్దిశ్య దేవర్షిపితృ ప్రీత్యర్థం దేవర్షిపితృతర్పణంకరిష్యే॥ బ్రహ్మాదయో యేదేవాఃతాన్ దేవాన్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవాన్ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవగణాన్ స్తర్పయామి। సర్వాః దేవపత్నీ స్తర్పయామి। సర్వాన్ దేవపుత్రాన్ స్తర్పయామి।సర్వాన్ దేవపౌత్రాన్ స్తర్పయామి। భూర్దేవాన్ స్తర్పయామి। భువర్దేవాన్ స్తర్పయామి। సువర్దేవాన్ స్తర్పయామి। భూర్భువస్సువర్దేవాన్ స్తర్పయామి॥ నివీతీ॥ కృష్ణద్వైపాయనాదయో యేఋషయః॥ తానృషీన్ స్త...మి.౨॥సర్వానృషీన్...మి.౨॥సర్వాన్ ఋషిగ...మి॥౨॥ సర్వాఃఋషి పత్నీ స్త + మి.౨॥సర్వానృషిపుత్రాన్ స్త + మి.౨॥సర్వానృషిపౌత్రాన్ స్త + మి.౨॥భూర్ ఋషీన్ స్త...మి.౨॥భువర్ ఋషీన్ స్తర్పయామితర్ప...మి.౨॥సువర్ ఋషీన్ స్త...యామి.౨॥భూర్భువస్సువర్ ఋషీన్ స్త...యామి॥అథకాండర్షితర్పణం॥ప్రజాపతింకాండఋషింతర్పయామితర్పయామి॥ సోమంకాండఋషింతం...మి.౨॥ అగ్నింకాండఋషింతర్ప...మి.౨॥ విశ్వాన్ దేవాన్ కాండఋషీన్ స్త...మి.౨॥ సాగ్ంహితీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి.౨॥ యాజ్ఞికీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి.౨॥ వారుణీర్దేవతా ఉపనిషద స్త...మి.౨॥ బ్రహ్మాణగ్ స్వయంభువం + తర్పయామి.౨॥ సదసస్పతిం + తర్పయామి.౨॥ ప్రాచీనావీతీ॥ సోమః పి

తృప్యన్ యమోఽంగిరస్వానగ్నిష్వాత్తాఽగ్నిః కవ్యవాహనాదయో యేపితరః॥ తాన్ పితౄగ్ స్వధా నమ స్తర్పయామి తర్పయామి తర్పయామి ॥ సర్వాన్ పితౄగ్ స్తర్పయామి...మి॥3॥ సర్వాన్ పితృగణాగ్ స్త + మి॥3॥ సర్వాః పితృపత్నీ స్త...మి॥3॥ సర్వాన్ పితృపుత్రాగ్ స్త...మి 3॥ సర్వాన్ పితృపౌత్రాగ్ స్త...మి3॥ భూః పితౄగ్ స్త...మి3॥ భువః పితౄగ్ స్త...మి॥3॥ సువః పితౄగ్ స్త...మి॥3॥ భూర్భువస్సువః పితౄగ్ స్త...మి॥3॥ అనేనబ్రహ్మయజ్ఞేన దేవర్షిపితృతర్పణేన భగవాన్ సర్వాత్మకః...ఏతత్ఫలం శ్రీపరమేశ్వరార్పణమస్తు॥ ఆచమ్య॥

బ్రహ్మయజ్ఞ స్సమాప్తః. అథ నిత్యపితృతర్పణమ్.

శ్లో॥ ఆదౌపితా తథా మాతా సాపత్నీజననీ తథా ! మాతామహ స్సపత్నీకా ఆత్మపత్నీ త్వనంతరమ్ ॥ సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతులాస్సహభార్యకాః । దుహితాభగినీ చైవ దౌహిత్రో భాగినేయకః॥ పితృష్వసా మాతృష్వసా జామాతా భావుకస్స్నుషా। శ్వశుర స్స్యాలకశ్చైవ శ్వశ్రూ శ్చ గురురిక్థినః॥

తా॥ ముందు తండ్రి, తాత, ముత్తాత, తల్లి, పితామహి, ప్రపితామహి, పిదప సవతితల్లి, మాతామహాదిత్రయము, మాతామహీత్రయము, తనభార్య, కొమారుడు, భ్రాతలు, పినతండ్రి, పెత్తండ్రులు మేనమామ, అతనిభార్య, కూతురు, తోబుట్టువు, మనుమడు, మేనల్లుడు, మేనత్త, పినతల్లి, పెదతల్లులు, అల్లుడు, భావమరుదులు, కోడలు మామ, భార్యయొక్క సోదరుడు, భార్యయొక్క తల్లి, గురువు, రిక్థి, వీరలకు తర్పణ మొనర్ప వలయును

తత్ప్రయోగః॥ ఆచమ్య... ఏవం—ప్రీత్యర్థం అస్మత్పితౄనుద్దిశ్యాస్మత్పితృప్రీత్యర్థం అస్మత్పితృతర్పణం కరిష్యే ॥ దక్షిణాభిముఖః- ప్రాచీనావీతీ। సవ్యంజాన్వాచ్య।

అస్మత్పితరం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధానమ స్తర్పయామి3।
అస్మత్పితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధానమ స్తర్పయామి3।
ప్రపితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధాన + మి3।మాతరం + గోత్రాం + దాం।స్వధానమ స్తర్పయామి3।పితామహీం + గోత్రాం

+ దాం స్వధానమస్తర్పయామి3। ప్రపితామహీం + గోత్రాం + దాంస్వధానమ + మి3॥సపత్నీమాతరం + గోత్రాం + దాంస్వధానమ + మి3।మాతామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధానమ + మి3। మాతుఃపితామహం + గోత్రం + శర్మాణంస్వధా + మి3। మాతుఃప్రపితామహం + గోత్రం + శర్మాణం స్వధా + మి3। మాతామహీం... గోత్రాం... దాం స్వధానమ + మి3 ॥ మాతుః పితామహీం... గోత్రాం... దాంస్వధా + మి3। మాతుః ప్రపితామహీం...గోత్రాం...దాంస్వధా + మి3॥ఆత్మపత్నీం...గోత్రాం + దాంస్వధానమ స్తర్పయామి3। సుతం... గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3। భ్రాతరం ... గోత్రం ... శర్మాణం స్వధానమ + మి3। పితృవ్యం .. గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3। మాతు

లం ... గోత్రం ... శర్మాణం సపత్నీకం స్వధా + మి3॥ దుహితరం ... గోత్రాం ... దాం స్వధానమ + మి3॥ భగినీం ...గోత్రాం ... దాం స్వధానమ + మి3॥ దౌహిత్రం ... గోత్రం ... శర్మాణం స్వధానమ + మి3। భాగినేయకం... గోత్రం ... శర్మాణంస్వధానమ + మి3। పితృభగినీం... గోత్రాం... దాం స్వధానమ + మి3। మాతృభగినీం... గోత్రాం ... దాంస్వధానమ + మి3। జామాతరం...గోత్రం... శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ భావుకం... గోత్రం...శర్మాణంస్వధానమ + మి3॥ స్నుషాం...గోత్రాం...దాం స్వధానమ + మి3 ॥ శ్వశురం...గోత్రం.. శర్మాణం స్వధానమ + మి3। స్యాలకం...గోత్రం.. శర్మాణం స్వధానమ + మి।శ్వశ్రూం... గోత్రాం...దాంస్వధానమ + మి 3 । గురుం...గోత్రం... శర్మాణం స్వధానమ + మి3। రిక్థినం...గోత్రం...శర్మాణం స్వధానమ + మి3।

ఏవం తర్పణంకుర్యాత్ । యేకేచాఽస్మత్కులేజాతాఅపుత్రాగోత్రిణోమృతాః। తేగృహ్ణంతు మయాదత్తం సూత్రనిష్పీడనోదకమ్॥ స్త్రీతర్పణే–దాయీం ఇతి కేచిత్పాఠః॥ ఏవం నిత్యపితృతర్పణమ్.

సూ॥ నిత్యో ధార్యోఽనుగతో మంథ్యశ్శ్రోత్రియాగారాద్వాహా ర్య ఉపవాసశ్చాస్యైతస్య భార్యాయాః పత్యుర్వాఽనుగతేఽపి హోత్ర రయాజ్యాహుత్యాన్నోపవసేత్। ఆశ్వ॥ గృ॥ ఖం ౯॥

(ఔపాసనాగ్ని) నిత్యమయినది. ధరింపఁదగినది (ఆత్మయందారోపణ చేయఁద గినది) (అయాగ్ని) చల్లారినయెడల మధింపఁదగినది లేక వేదాధ్యయనసంపన్నునియొ క్క గృహమునుండి దీసికొనిరాఁదగినది భార్యయయినను భర్తయయినను (సాయంప్రాతః కాలములలో * నొక్కకాలమందుపవాసము. లేక చల్లారినట్లయితే త్రిమాత్రిము చే సి (అయాశ్చ అనుమంత్రము చేత హోమము చేసినయెడ ఉపవాసము చేయనక్కరలేదు.

* ప్రాతఃకాలమందగ్ని చల్లారినయెడల సాయంకాలముదనుక నుపవాసము, సాయంకాలమున చల్లారినయెడల మఱిదినంబున మధ్యాహ్నముదనుక నుపవాసము. ఆ యుపవాసము దంపతులిద్దఱును చేయవలసినదని కొందఱిమతము; దంపతులలోనొక్క రు మాత్రమే చేయవలసినదని కొందఱిమతము

సూ॥ చతుర్థహోతృయాగుప ర్యుపాసనాగ్నావనుగతేఽయా శ్చేత్యాగ్నిరాత్రాన్మనోజ్యోతిర్జుషతామితి చాన్తరాత్రాదత ఊ ర్ధ్వమాద్వాదశరాత్రాత్త్రిస్తంతుం తన్వన్, ఉద్బుధ్యస్వా గ్నే, త్రయస్త్రింశత్తత, ఇతి చ ప్రాణాయామశతం చాపం చాతి రాత్రాదుపవాస చార్ధమాసాదితి రాత్రాదత ఊర్ధ్వమామాసాద్రాత్రాత్త్రి ప్రోర్చాత్రేరుపవసేదత ఊర్ధ్వమాసంవత్సరాత్ ప్రాజాపత్యం విహిత మత ఊర్ధ్వం కాలబహుత్వే దోషగురుత్వే మేనస్సు గురుషు గురూణి లఘుషు లఘూని సుచికరాణి భవంతి॥ ఇతి కాత్యాయనః॥

అగ్నిప్రాయశ్చిత్తహోమః.

మహావ్యాహృతయః- మనో జ్యోతి-ర్యదస్మిన్-త్రయస్త్రింశ త్తంతూనాం- ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే- ఉదుత్తమం - ఉద్వయం- ఉదు త్యం- చిత్రం దేవానాం, అగ్నే భ్యావర్తి, అగ్నే అంగిరశ్శతం- పున రూర్జా- సహరయ్యేతి చతుర్దశాజ్యాహుతీః॥

రాత్రిచాలాసేపు హోమము చేయక ఔపాసనాగ్ని చల్లారితే మూడుకోల ల్గ్యతము (హోమము చేసియెడ) "అయాశ్చాగ్నే" అను మంత్రము చేత (హోమము చేయవలసినది) పదిరోజులవఱకు చేసియెడ "మనోజ్యోతిర్జుషతాం" అను మంత్ర ము చేత హోమము చేయవలెను (అటుపిమ్మ

యెడ) మూడుతంతుమతీఋక్కులు అనఁగా «తంతుంతన్వన్ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే, త్రయస్త్రింశత్తంతవః» అను మూడు మంత్రములచేత హోమము చేయవలసినది) ఇరువదవ రోజుపర్యంతము (లేనియెడ)నాలుగు మార్లు ప్రాణాయామమున్ను తంతుమతీ ఋక్కుల చేహోమమును చేయవలసినది) ముప్పదవరోజుపర్యంతము లేనియెడ ఉపవాసమున్ను తంతుమతీఋక్కులచే హోమమున్ను చేయవలసినది.

అటుపిమ్మట అఱువదవరోజు పర్యంతము మూఁడురోజు లుపవాసము చేయ వలసినది. అటుపిమ్మటసంవత్సరపర్యంతము ప్రాజాపత్యకృచ్ఛము చెప్పఁబడినది. అటు పిమ్మట కాలవిస్తారముజరిగినయెడల దోషవిస్తారము, దోషములు గొప్పవయిన యెడల ప్రాయశ్చిత్తములుగొప్పవగుచున్నవి. (దోషములు) స్వల్పమయినయెడల ప్రాయశ్చిత్తములు స్వల్పములగుచున్నవి దోషములువిస్తారమైనయెడల వైశ్వానరీ అగ్నిసం[illegible]నప్రాయశ్చిత్తహోమములును చేయవలెను.

ఔపాసనప్రయోగః.

దర్భేష్వాసీనో దర్భాన్ ధారయమాణః పవిత్రపాణిః ప్రాణానాయమ్య సంకల్పం కరోతి। అద్య...ఏవంగుణ......శుభతిథౌ మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య......ప్రీత్యర్థమనుగతమగ్నింపునస్సంధాస్యే। (విచ్ఛిన్నసంధానార్థమిత్యేకే వదంతి) తదంగమగ్ని ప్రతిష్ఠాపనంకరిష్యే। యత్రాగ్నిఃస్థాప్యతే తత్ర శ్వేతతండులమార్గేణ ప్రాదేశమాత్రం చతురశ్ర (మండలం) స్థండిలం కల్పయిత్వా। ద్వాభ్యాం దర్భాభ్యాముల్లిఖ్య। తత్ర ప్రాచీరుదక్సంస్థాః ఉదీచీః ప్రాక్సంస్థాః తిస్రః తిస్రో రేఖాలిఖిత్వా। అద్భిరవోక్ష్య। శేషముత్సృజ్య ॥ భూర్భువస్సువరోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య। ఓం భూర్భువస్సువరోమ్ । చత్వారిశృంగాత్రయోఅస్యపాదాద్వేశీర్షేసప్త హస్తాసోఅస్య। త్రిధాబద్ధో వృషభోరోరవీతిమహోదేవో మర్త్యాగ్ం ఆవివేశ। (యజ్ఞేశ్వరం ధ్యాయామి) సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వోద్విశీర్షకః। త్రిపాత్ప్రసన్నవదనస్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః॥ స్వాహాంతుదక్షిణేపార్శ్వే దేవీం వామేస్వధాం తథా। బిభ్రద్దక్షిణహస్తైస్తు శక్తిమన్నం స్రుచం స్రువమ్ । తోమరం వ్యజనం వామైర్ఘృతపాత్రంచ ధారయన్ । మేషారూఢం జటాబద్ధం

గౌరవర్ణం మహౌజసమ్ । ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చిస్సర్వకామదమ్ । ఆత్మాభిముఖమాసీన మేవంధ్యాయేద్ధుతాశనమ్ ॥ ఏష హి దేవః ప్రదిశోఽను సర్వాః పూర్వో హి జాతస్స ఉ గర్భే అన్తః॥ స విజాయమానస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖాగ్నే మమాఽభిముఖో భవ। సుముఖో భవ। సుప్రసన్నో భవ। వరదో భవ॥

యథోక్త జిహ్వయా హవిర్గృహాణ ॥ ఓం భూర్భువస్సువః । ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యమ్ । భర్గో దేవస్య ధీమహి । ధియో యో నః ప్రచోదయాత్ ॥ అగ్నిం పరిసమూహ్య॥ అలంకృత్య ॥ అగ్నయే నమః॥

హుతవహాయ నమః॥ హుతాశనాయ నమః॥ కృష్ణవర్త్మనే నమః॥ దేవముఖాయ నమః॥ సప్తజిహ్వాయ నమః । వైశ్వానరాయ నమః । జాతవేదసే నమః॥ ప్రాగాదిదర్భైరగ్నిం పరిస్తృణాతి । పురస్తాత్ । దక్షిణతః॥ పశ్చాత్ । ఉత్తరతః॥ ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్ సంస్తీర్య। ద్వంద్వంన్యంచి పాత్రాణి ప్రయునక్తి। దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ ప్రోక్షణీస్రువావితి। సమావాగ్రౌ ద్వౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే కురుతే॥ అద్భిరనుమృజ్య । ప్రోక్షణీపాత్రే నిధాయ । ప్రోక్ష్య । తస్యాముదక ఆనీయ । హస్తయోరంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా। ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ । పవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్పృశ్య। పాత్రాణ్యుత్తానాని కృత్వా । త్రిః ప్రోక్ష్య । ప్రోక్షణీశేషం దక్షిణతో నిధాయ । తత్పవిత్ర మాజ్యస్థాల్యా మాదాయ । ఆజ్యం విలాప్య। అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితాయామాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరూప్య। ఉదీచోఽంగారాన్నిరూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతా దర్భేణావద్యోత్య। ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య ప్రక్షాళ్య ప్రత్యస్య । అక్త్వా ప్రాస్య। అప ఉపస్పృశ్య। త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా। ఉదగుద్వాస్య । అంగారాన్ ప్రత్యూహ్య। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార మాజ్యం

త్రిరుత్పూయ। పవిత్రగ్రంథింవిస్రస్య। ప్రహృత్య। ప్రాగగ్రమగ్నౌ
పవిత్రేఽనుప్రహరతి। స్రుక్స్రువావగ్నౌ ప్రతితప్య। దర్భాగ్రైస్సం
మృజ్య। పునః ప్రతితప్య। ప్రోక్ష్య। స్రువముత్తరతో నిధాయ। దర్భా
నద్భిస్సగ్గ్‌స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। అదితేఽనుమన్యస్వ। అను
మతేఽనుమన్యస్వ। సరస్వతేఽనుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ।
ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి, ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాప
తయ ఇదం న మమ॥ ... అయాశ్చాగ్నేఽస్యనభిశస్తీశ్చ సత్యమిత్త్వమ
యా అసి। అయసా మనసా ధృతోఽయసా హవ్యమూహిషేఽయా
నో ధేహి భేషజగ్గ్ స్వాహా॥ అయసేఽగ్నయ ఇదం న మమ॥ సర్వప్రా
యశ్చిత్తం కరిష్యే। ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్రజాపతయ ఇదం
న మమ। అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః...ప్రాసావీః॥ పునః ప్రాణానాయమ్య...
ఏవంగుణ... శుభతిథౌ మమోపాత్తదురితక్షయద్వారా శ్రీపరమేశ్వర
ప్రీత్యర్థం అనేకౌపాసనాంతరితలోపప్రాయశ్చిత్తార్థం సక్తహోమాకా
రం హోష్యామి। అదితేఽనుమన్యస్వ... ప్రసువ। ఏకం, ద్వే, త్రీణి,
చత్వారి, మహాహవిర్హోతా। సత్యహవిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపాజా అగ్నీత్
అచ్యుతమనా ఉపవక్తా। అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ యజ్ఞస్యాభిగరౌ
అయాస్య ఉద్గాతా। వాచస్పతే హృద్విధే నామన్। విధేమ తే నామ।
విధేస్త్వమస్మాకం నామ। వాచస్పతిస్సోమమపాత్। మా దైవ్యస్తం
తుశ్ఛేది మా మనుష్యః॥ నమో దివే। నమః పృథివ్యై స్వాహా॥ వాచస్ప
తయే బ్రహ్మణ ఇదం న మమ॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥...భూర్భువస్సు
వస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ అదితేఽన్వమగ్గ్‌స్థాః...ప్రాసావీః॥

అథప్రాతరౌపాసనమ్। ఆచమ్య...ఏవం... ప్రీత్యర్థం శ్రీమాన్...
గోత్రః...నామధేయః ధర్మపత్నీ సమేతోఽహం-శ్రీమతః... గోత్రస్య
+ నామధేయస్య మమ ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్త దురితక్షయ
ద్వారా శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి।
ఇతి సంకల్ప్య। ఓం భూర్భువస్సువరోమ్। ప్రత్యగ్నిం ప్రాగగ్రైరూపాస్య పా
ద్రాద్వేళ్ళేకైక సప్త హస్తాపోఽన్య... విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖాఽగ్నే మ
మాఽభిముఖో భవ, సుముఖో భవ, సుప్రసన్న...వరదో భవ యుక్త జిహ్వా
యాహావిర్గృహాణ। ఓం భూర్భువస్సువః। ఓం తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో
దేవస్య ధీమహి। ధియో యో నః ప్రచోదయాత్॥ సోదకేన పాణినా ప్ర
దక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య। అలంకృత్య। అగ్నయే నమః - హుతవ
హాయ నమః - హుతాశనాయ నమః - కృష్ణవర్త్మనే నమః - దేవముఖాయ న
మః - సప్తజిహ్వాయ నమః - వైశ్వానరాయ నమః - జాతవేదసే నమః।
ఇత్యలంకృత్య। పరిషేచనమ్ - అదితేఽనుమన్యస్వ। అనుమతేఽను
మన్యస్వ। సరస్వతేఽనుమన్యస్వ। దేవసవితః ప్రసువ। ఇతి సమంతం
పరిషిచ్య॥ ఓం సూర్యాయ స్వాహా। సూర్యాయేదం న మమ। ఇతి మధ్యే
ఽగ్నౌ జుహోతి।.....అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృ
త ఇదం న మమ। అగ్నే రుత్తరపూర్వదేశే జుహోతి। ఓంఓంతుభతి
థా॥ ఆహుతిసంసర్గ ప్రాయశ్చిత్తార్థం వనస్పతి హోమం కరిష్యే॥ య
త్ర వేత్థ వనస్పతే దేవానాం గుహ్యా నామాని। తత్ర హవ్యాని గామయ
స్వాహా॥ వనస్పతయ ఇదం న మమ। అదితేఽన్వమగ్ꣳస్థాః + దేవసవితః
ప్రాసావీః। ఉపస్థానమ్। అగ్నే త్వం నో అంతమః। ఉత త్రాతా శివో భవ

వరూథ్యః॥ తంత్వాశోచిష్ఠదీదివః । సుమ్నాయనూనమీమహే సఖి
భ్యః॥ వసురగ్నిర్వసుశ్రవాః అచ్ఛానక్షిద్యుమత్తమోరయిందాః । సనో
బోధిశ్రుధీహవమురుష్యాణో అఘాయతస్సమస్మాత్ ॥ హూమసాద్గు
ణ్యార్థం అనాజ్ఞాత తత్రియమంత్రజపం కరిష్యే॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞా
తం యజ్ఞస్యక్రియతే మిథు। అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వగ్ంహి వేత్థయథా
తథం॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః । అగ్నే తదస్య
కల్పయ త్వగ్ం హి వేత్థయథాతథమ్॥ యత్పాకత్రా మనసా దీనదక్షా
న యజ్ఞస్య మన్వతే మర్త్యాసః । అగ్నిష్టద్ధోతా క్రతువిద్విజానన్
యజిష్ఠో దేవాగ్ం ఋతుశో యజాతి ॥ అనేన ప్రాతరుపాసనేన హూ
మేంభగవాన్ సర్వదేవాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీణాతు। శ్రీయజ్ఞే
శ్వరార్పణమస్తు॥ శ్లో॥ స్వస్తిశ్రద్ధాం మేధాంయశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బు
ద్ధిం శ్రియం బలం। ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహిమే హవ్యవాహన॥ య
స్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపో హోమక్రియాదిషు। న్యూనం సంపూ
ర్ణతాం యాతి సద్యో వందే తమచ్యుతమ్॥ మంత్రహీనం క్రియాహీనం
భక్తిహీనం హుతాశన। యద్ధుతం తు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥
...గోత్రముచ్చార్య॥ చతు + అహం భో అభివాదయే॥ బృహత్సామ
క్షత్రభృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్రవీరం ఇంద్రస్తోమేన
పంచదశేన మధ్యమిదం వాతేన సగరేణరక్ష॥(ఈమంత్రముకొందఱుకొం
దఱుచెప్పుచున్నారు) అథప్రదక్షిణం కుర్యాత్। నమస్తే గార్హపత్యాయ న
మస్తే దక్షిణాగ్నయే । నమ ఆహవనీయాయ మహావేద్యై నమోనమః
కాండద్వయోపపాద్యాయ కర్మబ్రహ్మస్వరూపిణే। స్వర్గాపవర్గరూపా
య యజ్ఞేశాయ నమోనమః । యజ్ఞేశాచ్యుత గోవిందమాధవానంత

కేశవ! కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమోస్తుతే॥ అహం పురస్తాదహమవస్తాదహం జ్యోతిషా వితమో వవార। యదంతరిక్షం తదు మే పితాభూదహగ్ం సూర్యముభయతో దదర్శాహం భూయాసముత్తమస్సమానానాం॥ బ్రాహ్మణాశీర్వాదః కర్తవ్యః॥ (అగ్ని ఆత్మారోపణము చేయునప్పుడు) యాతే అగ్నే యజ్ఞియా తనూస్తయేహ్యారోహాత్మాత్మానం। అచ్ఛా వసూని కృణ్వన్నస్మే నర్యా పురూణి। యజ్ఞో భూత్వా యజ్ఞమాసీద స్వాం యోనిం జాతవేదో భువ ఆజాయమానః సక్షయ ఏహి॥ ఇత్యోపాసనమ్॥ (సాయమౌపాసనమ్-అని సాయంకాలము సంకల్పింప వలయును)

అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం న మమ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ॥ ఇతి హుత్వా॥

సమిదాధానమ్.

ఏవం...ర్థం ప్రాతరౌపాసనం సమిదాధాన పూర్వకం తండులైర్హోష్యామి॥ ఉపావరోహ జాతవేదః పునస్త్వం దేవేభ్యో హవ్యం వహనః ప్రజానన్। ఆయుః ప్రజాగ్ం రయిమస్మాసు ధేహ్యజస్రో దీదిహినో దురోణే॥

సమిదారోపణమ్.

ఆచమ్య...ప్రీత్యర్థం ప్రాతరౌపాసనాగ్నిం సమిధ్యారోపయిష్యే। అయం తే యోనిర్ ఋత్వియో యతో జాతో అరోచథాః। తం జానన్నగ్న ఆరోహాథానో వర్ధయా రయిమ్॥

(ఎచ్చటికైనను వెళ్లవలసినయెడల ఔపాసనానంతరము సమిదారోపణ సంకల్పముసంకల్పించి, అయంతే, అను మంత్రము చెప్పి సమిత్తును అగ్నియందుంచి అగ్ర ముఖముగాంచెను కాని, ఆసమిత్తును దర్భలపైపెట్టి ప్రాగగ్రముగా ధాది మయల ఔపాసన

ము చేసికొనుసమయమునందు సమిదాధాన సంకల్పపూర్వకముగ, ఉపావరోహ, అను మంత్రముతో అగ్నియందు సమిత్తునుంచి ఔపాసనము చేసికొనవలయును.)

సస్వరఆబ్దికప్రయోగః.

స్నాత్వాచమ్య॥ పవిత్రవంతః పరివాజమాసత ఇతి మంత్రేణ పవిత్రధారణమ్॥(౧)పవిత్రవంతః పరివాజమాసతే పితైషాం ప్రత్నో అభిరక్షతి వ్రతం। మహస్సముద్రం వరుణ స్తిరోదధే। ధీరా ఇచ్ఛేకు ర్ధరుణేష్వారభం। పవిత్రం తే వితతం బ్రహ్మణస్పతే। ప్రభుర్గాత్రాణి పర్యేషి విశ్వతః॥ అతప్తతనూర్న తదామో అశ్నుతే। శృతాస ఇద్వహంత స్తత్సమాశత॥ హస్తావవనిజ్య॥ త్రిరాచామేత్॥ ద్విః పరిమృజ్య। సకృదుపస్పృశ్య। యత్సవ్యం పాణిం పాదౌ ప్రోక్షతి శిర శ్చక్షుషీ నాసికే శ్రోత్రే హృదయ మాలభ్య॥ ఓంభూః ఓంభువః ఓగ్ంసువః...పుణ్యతిథౌ(ప్రాచీనావీతీ) యజమానస్యపితుః(మాతుః)ప్రాతిసాంవత్సరీకమృతాహేఖ్యాన్న శ్రాద్ధంకరిష్యే॥ కాలేఅధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తిసంభవప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥ (కురుష్వ)(౨)శ్లో॥ సమస్తసంపత్సమవాప్తిహేతవః సముత్థితాపత్కులధూమకేతవః। అపారసంసారసముద్రసేతవః పునంతుమాం బ్రాహ్మణపాదపాంసవః॥ ఆపద్ఘనధ్వాంతసహస్రభానవస్సమీహితార్థార్పణకామధేనవః। సమస్తతీర్థాంబుపవిత్రమూర్తయో। రక్షంతుమాం బ్రాహ్మణ పాదపాంసవః॥ ఆధివ్యాధి హరం నృణాం మృత్యు దారిద్ర్య నాశనం। శ్రీపుష్టికీర్తిదం వందే విప్రశ్రీ పాదపంకజం॥ విప్రాణాం దర్శనాత్సద్యః క్షీయంతే పాపరాశయః। వందనాన్మంగళావాప్తి రర్చనాదచ్యుతం పదం॥ (౩) మం॥ యావతీర్వై దేవతాస్తా స్సర్వా వేదవిది బ్రాహ్మణే వసంతి। తస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యో

ద్విర్వేదిస్తే నమస్కుర్యాత్ న్యాస్త్రేల కర్తయే త్రేతా ఏవ దేవతాః ప్రీణాతి॥

యజమానస్య పితుః(మాతుః) ప్రాతిసాం వత్సరీక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం కర్తుం(ముఖ్యకాలో భూయాత్) అధికారసంపదస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ అధికారసంపదస్తు॥ కాలశ్చముఖ్యకాలోఽస్తు॥ పాకాదీనాం పవిత్రతాఽస్తు సర్వే పాకాశ్చ యోగ్యా భవంతు॥ (ర) దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ మహాయోగిభ్య ఏవచ । నమస్స్వధాయై స్వాహాయై నిత్యమేవ నమో నమః॥ ఈశానః పితృరూపేణ మహాదేవో మహేశ్వరః ప్రీయతాం భగవానీశః పరమాత్మా సదాశివః॥ ఓం భూః ఓం భువః... బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్॥ (గ) తిథిర్విష్ణుస్తథా వారో నక్షత్రం విష్ణురేవచ । యోగశ్చకరణం చైవ సర్వం విష్ణుమయం జగత్॥ శ్రీగోవింద గోవింద...ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ

...పితుః ప్రాతిసాంవత్సరీక మృతాహాఖ్య ...మాతుః ప్రాతిసాంవత్సరీక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే...పితృపితామహ ప్రపితామహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే మాతృపితామహీ ప్రపితామహీనాం...గోత్రాణాం...శర్మణాం...దాం...గోత్రాణాం...దాం

సవ్యం పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాంచ (ప్రా...తి) పితుః(మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరీక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం అన్నేన హవిషా పార్వణవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా సదైవమద్య కరిష్యే॥ (కురుష్వ)...పితుః (మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరీక మృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధం భవిష్యతీతి త్రిః॥ భవిష్యతి॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే ఆహవనీయార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తు కరణీయః॥ ప్రాచీనావీతీ॥ ...పితృపితామహప్రపితామహానాం... గోత్రాణాం...శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం స్థానే ఆహవనీయార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తు కరణీయః॥

{ మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం... గోత్రాణాం ...దాయానాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం స్థానే ఆహవనీయార్థే భవద్భిః క్షణః ప్రసాదః కరణీయః॥ అస్తు కరణీయః॥ }

౬॥ అక్రోధనైశ్శౌచపరైస్సతతం బ్రహ్మవాదిభిః । భవితవ్యంభవద్భి
శ్చ । (త్వయా) మయాచశ్రాద్ధకర్మణి ॥ తతః గృహాంగణేగోమయస
హితేన గోమూత్రేణ ఉదక్ప్లవంచ మండలంక్రమేణో దీచ్యాందక్షి
ణస్యాం దిశియజ్ఞోపవీతినా ప్రాచీనావీతినాచ గోమయే నానులిప్త
యాంభువికర్తవ్యం ॥(సవ్యం)పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాంవిశ్వేషాం
దేవానాం పాద్యస్థానేసాక్షతాఇమేకుశాః ॥పుష్పసహితా ఇమేఅక్ష
తాః॥అయంగంధః॥ఇమేకుశాఃసకలారాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥(ప్రాచీనవీతి

పితృపితామహప్రపితామహానాం...గో | మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం...
త్రాణాంశర్మణాం | గోత్రాణాం...దాయీనాం

వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం పాద్యస్థానే సతిలాఇమేకుశాః । పుష్పస
హితాఇమేతిలాః । అయంగంధః । అలంకరణార్థాఇమేకుశాఃసకలా
రాధనైస్స్వర్చితమస్తు॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః
స్వాగతం ॥సుస్వాగతం ॥ పురూర...దేవానాంపాద్యస్థానేఇదమాస
నం ॥సుఖాసనం॥ శంనోదేవీరభిష్టయఆపోభవంతు పీతయేశంయోరభి
స్రవంతునః ॥పురూరవార్ద్రవ...దేవాః ఇదంవః పాద్యం ॥సుపాద్యం॥
పవిత్రంవిసృజ్య ॥ శుక్రమసిజ్యోతిరసి తేజోఽసిదేవోవస్సవితోత్పు
నాత్వచ్ఛిద్రేణపవిత్రేణవసోస్సూర్యస్యరశ్మిభిః ॥ చరణంపవిత్రంవిత
తంపురాణం యేనపూతస్తరతిదుష్కృతాని । తేనపవిత్రేణ శుద్ధేన
పూతాఅతిపాప్మానమరాతింతరేమ॥ లోకస్యద్వారమర్చిమత్పవిత్రం
జ్యోతిష్మద్భ్రాజమానం మహస్వత్ ॥ అమృతస్య
ధారాబహుధా దోహమానం చరణంనో లోకే సుధితాం దధాతు
౧౦॥నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయగోబ్రాహ్మణహితాయచ।జగద్ధితాయ
కృష్ణాయగోవిందాయ నమోనమః ॥ పవిత్రం కృత్వా ॥విప్రపాద

దకం శిరసి ధృత్వా। పునః పాద్యం॥౧౧॥ మయి మహిమా మయియ
శ్శ్రీ మయీంద్రియం వీర్యం ॥ (సవ్యేన)

పితృపితామహప్రపితామహాః...	మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః
స్వాగతం ॥ సుస్వాగతం॥	స్వాగతం ॥ సుస్వాగతం॥
ప్రాచీనావీతీపితృపితామహప్రపితా మహాః వామిదమాసనం॥ సుఖాసనం	ప్రాచీనావీతీమాతృపితామహీప్రపితా మహీః వామిదమాసనం సుఖాసనం॥

శంనో + ప్రవంతునః ॥ ౧౨॥

పితృపితామహప్రపితామహాః...గో త్రాః... శర్మాణః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః	మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః...గో త్రాః, దాయ్యః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

ఇదం వః పాద్యం॥౧౩॥ శుక్రమసి జ్యోతిరసి తేజోఽసి దేవో వస్సవితో
త్పునాత్వచ్ఛిద్రేణ పవిత్రేణ వసోస్సూర్యస్య రశ్మిభిః॥ (సవ్యం) ౧౪॥
చరణం పవిత్రం వితతం పురాణం। యేన పూత స్తరతి దుష్కృతాని। తేన
పవిత్రేణ శుద్ధేన పూతా అతి పాప్మాన మరాతిం తరేమ। లోకస్య ద్వార
మర్చిమత్పవిత్రం జ్యోతిష్మద్భ్రాజమానం మహస్వత్। అమృతస్య
ధారా బహుధా దోహమానం చరణం నో లోకే సుధితాం దధాతు॥
౧౫॥ నమో బ్రహ్మణ్యదేవాయ గో బ్రాహ్మణహితాయ చ। జగద్ధితాయ
కృష్ణాయ గోవిందాయ నమో నమః॥ పవిత్రం ధృత్వా। ప్రాచీనావీతీ॥ వి
ప్రపాదోదకం శిరసి ధృత్వా॥ పునః పాద్యం॥౧౬॥ శ్లో॥ యదీచ్ఛసి మహారా
జ సర్వతీర్థావగాహనం। విప్రపాద వినిర్ముక్త తోయం శిరసి ధారయేత్॥
౧౭॥ మయి మహిమా మయి యశ్శ్రీ మయీంద్రియం వీర్యం॥ సవ్యేన
కర్తా స్వయం చ పాదౌ ప్రక్షాళ్య। ఈశాన్యముఖ ఉపవిశ్యాచమ్య। వి
శ్వేదేవాః ప్రాఙ్ముఖాః॥ పితర ఉదఙ్ముఖాః॥ ఆచమ్య। పురూరవార్ద్రవ

సంకల్పితా విశ్వేదేవాః॥ భూర్భువస్సువస్స్వాహాస్తాం అయంవో విష్టరః॥ అత్రోపవిశంతుభవంతః॥ అత్రోపవిశామః॥ *ప్రా...తి॥

పితృపితామహప్రపితామహాః | మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

భూర్భువస్సువస్స్వధాస్తాం। అయంవోవిష్టరః। అత్రోపవిశంతుభవంతః। అత్రోపవిశామః। ఓమ్ ఓమ్ ఓమ్ అద్య పూర్వోక్త ఏవంగుణ ..పుణ్యతిథౌ॥ ప్రాచీనావీతీ। పితుః(మాతుః)ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధే। భవదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం శ్రాద్ధకర్మ కరిష్యే। ♦ (సవ్యం)కురుష్వ। ప్రా...తి। అపహతా అసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచా యే క్షయంతి పృథివీమను। అన్యత్రేతో గచ్ఛంతు యత్రైషాం గతం మనః। ఉదీరతామవర ఉత్పరాస ఉన్మధ్యమాః పితరస్సోమ్యాసః। అసుం య ఈయురవృకా ఋతజ్ఞాస్తే నోఽవంతు పితరో హవేషు। ఇతికూర్చేనాపోహ్య। ఉద్ధృత్య। తిలాన్ వికిరేత్। తూష్ణీం వర్తులాకారమండలత్రయంకృత్వా। (సవ్యం) విశ్వేదేవస్థానే యవోదకేనాపోహ్య। తతః చతురశ్ర మండలం కృత్వా। గాయత్ర్యా చాత్మానం ద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య। గా॥ ఓంభూర్భువస్సువః...యాత్॥ గా॥ అపవిత్రః పవిత్రో వా సర్వావస్థాం గతోఽపి వా। యస్స్మరేత్పుండరీకాక్షం స బాహ్యాభ్యంతరశ్శుచిః॥ అన్నాదిపాకద్రవ్యాణి సంప్రోక్ష్య॥

శ్రాద్ధార్థం సంపాదితాః పదార్థాః దేశః కాలశ్చ శ్రాద్ధయోగ్యా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు। ఇతి వదేత్। శ్రాద్ధయోగ్యా భవంతు। ఇతి ప్రతివదంతి॥ ౧౦॥ శ్లో॥ శ్రాద్ధభూమౌ గయాం ధ్యాత్వా

---

*అసమస్తు యదా విప్రః మంత్రముచ్చార్య తే యది। త్రయస్తే నరకం యాంతి కర్తా భోక్తా తథా పితా॥

♦(శ్లో॥ ప్రథమాబ్దే పంచదర్భైః ద్వితీయాబ్దే సప్తభిస్తథా తృతీయే మహాలయే చైవ నవదర్భైస్తు కూర్చకః।

ఖ్యాత్యాం దేవంజనార్దనం (గదాధరం)తాభ్యాంచైవ నమస్కృత్య తత
శ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయే। పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానా
మిద మాసనం। సుఖాసనం। హస్తోదకం దత్త్వా । విశ్వేదేవార్థే వేషణః
క్రియతాం । ఓంతథా । ప్రాప్నువంతు భవంతః । ప్రాప్నవామః। తతః
ప్రాదక్షిణ్యేన వక్ష్యమాణ అర్ఘ్యపాత్రే ఆసాద్య। ఉత్తానే ప్రోక్ష్య । ఉద్ధృ
త్య । యవాన్వికీర్య । ఉదకేనాపూర్య। ౨౧। శన్నో దేవీరభిష్టయ ఆపో
భవంతు పీతయే । శంయోరభిస్రవంతు నః ।౨౨। యవోఽసి ధాన్య
రాజో వారుణో మధుసంయుతః । నిర్ణోదస్సర్వపాపానాం పవిత్ర
మృషిభిస్స్మృతమ్ । (యవాన్ క్షిప్త్వా) అర్ఘ్యపాత్రయోః అమీ
గంధాః । పుష్పార్థా ఇమే అక్షతాః। అయం కుశః । అయం కుశః ।
కూర్చోదకేన అర్ఘ్య...అస్తు। విశ్వేభ్యో దేవేభ్యో జుష్టం గృహ్ణామి ।
అత్రచ విశ్వేభ్యో...మః। వః పాత్రే సంపన్నం । సుసంపన్నం । స్వాహార్ఘ్యాః
స్వాహార్ఘ్యాః సంత్వర్ఘ్యాః। పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకాః విశ్వేదేవాః
భవత్స్వావాహయిష్యే। ఆవాహయ। ౨౩। విశ్వేదేవాస ఆగత శృణుతా
మ ఇమగ్ం హవం । ఏదం బర్హిర్నిషీదత। విశ్వేదేవాశ్శృణుతేమగ్ం
హవం మే యే అంతరిక్షే య ఉప ద్యవిష్ఠ। యే అగ్నిజిహ్వా ఉత వా యజత్రా
ఆసద్యాస్మిన్ బర్హిషిమాదయధ్వం। ౨౪। ఆగచ్ఛంతు మహాభాగా
విశ్వేదేవా మహాబలాః । యే హ్యత్ర విహితాః శ్రాద్ధే సావధానా భవం
తు తే। సావధానాస్స్మః। బ్రాహ్మణహస్తే కూర్చవాటః ప్రదాయ
హస్తే శుద్ధోదకం దర్భాన్నిధాయ। ౨౫। యాదివ్యా అపః పయసా సం
బభూవుర్యా అంతరిక్షఉత పార్థివీర్యాః। హిరణ్యవర్ణా యజ్ఞియాస్తాన ఆ

పుశ్శృగ్ స్త్వాధవంతు ॥ పురూరవసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః ఇదంవో౽ర్ఘ్యం । అ స్వర్ఘ్యం। తతశ్శుద్ధోదకమ్॥ ౨౬॥యాదివ్యా ఆపః...భవంతు॥ ఆర్ద్రివసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః ఇదంవో౽ర్ఘ్యం అ స్వర్ఘ్యం । తతశ్శుద్ధోదకమ్॥ అర్ఘ్యపాత్రద్వయమన్యత్రనిదధ్యాత్ । అర్చనంకుర్యాత్ ॥ ౨౭॥అర్చతప్రార్చతప్రియమేధాసో అర్చతార్చంతు పుత్రికాఉతపురన్నధృష్ణ్వర్చత॥అర్చతప్రార్చత॥౨౮॥గంధద్వారాం దురాధర్షాంనిత్యపుష్టాంకరీషిణీమ్ । ఈశ్వరీగ్ంసర్వభూతానాం తామిహోపహ్వయే శ్రియమ్॥పురూరవార్ద్రివసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః॥ అమీవోగంధాః॥సుగంధాః॥ ౨౯॥ఆయనే తేపరాయణే దూర్వారోహంతుపుష్పిణీః । హ్రదాశ్చపుండరీకాణి సముద్రస్యగృహాఇమే॥ పురూరవార్ద్రివసంజ్ఞకావిశ్వేదేవాః॥ఇమానిపుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి॥౩౦॥ధూరసిధూర్వధూర్వంతంధూర్వతం యో౽స్మాన్ ధూర్వతితంధూర్వయంవయం ధూర్వామః॥ పురూర...దేవాః॥అయంవోధూపః॥సుధూపః॥ ॥౩౧॥ఉద్దీప్యస్వజాతవేదో౽పఘ్నన్నిరృతిం మమ।పశూగ్శ్చమహ్యమావహజీవనంచదిశోదిశ॥పురూరవా...దేవాః॥అయంవోజ్యోతిః॥సుజ్యోతిః౩౨॥యువాసువాసాః పరివీతఆగాత్సఉశ్రేయాన్ భవతి జాయమానః । తంధీరాసః కవయఉన్నయంతిస్వాధియో మనసా దేవయంతః ॥ పురూరవా...దేవాః॥అంతః పరివరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం ఆచ్ఛాదనార్థం పవిత్రార్థమలంకరణార్థ మిదం వో వాసః॥ సువాసః॥ తదభావేసాతురాక్షతాః॥ సుకుశాః॥ అర్చనంసంపూర్ణం। అస్తునఃకల్పసిద్ధి రస్త్వితి

భవంతో బ్రువంతు। అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్తు। యుష్మదనుజ్ఞయా (ప్రాచీనావీతీ) పిత్రాద్యర్చనం (మాత్రాద్యర్చనం) కరిష్యే (సవ్యం) తతః ప్రాచీనావీతీ।

పితృపితామహప్రపితామహానాం...గోత్రాణాం... శర్మణాం... వసురుద్రాదిత్యరూపాణామిదమాసనం + వాసోదకం దత్వా	మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం–గోత్రాణాం– దాయీనాం– వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం + స్వాసనం + దత్వా

పితుః(మాతుః) ప్రతిసాంవత్సరిక మృతాహాఖ్యస్మశ్రాద్ధేతు గాః క్రియతామ్। ఓమ్ తథా। ప్రాప్నోతు భవాన్। ప్రాప్నువాని। (తతో దక్షిణాగ్రేషు దర్భేషు దక్షిణాపవర్గతయా) అర్ఘ్యపాత్రాణ్యాసాద్య। ఉత్తానాని కృత్య। ఉద్ధృత్య తిలాన్వికీర్య। ఉదకమాపూర్య। 33। శంనో దేవీరభిష్టయ ఆపో భవంతు పీతయే। శంయోరభిస్రవంతు నః ॥3౮॥ తిలోఽసి సోమదేవత్యో గోసవో దేవనిర్మితః। ప్రత్నవద్భిః ప్రత్నవ స్స్వధ ఏహి। తిలోసి...ఏహి॥

పితరం–గోత్రం–శర్మాణం–వసురూపం ...హి స్వధా నమః। పితామహం–గోత్రం శర్మాణం– రుద్రరూపం ఇమా–నమః। ప్రపితామహం–గోత్రం ఆదిత్యరూపం– ఇమా–నమః॥	మాతరం–గోత్రాం దాయీం వసురూపాం ఇమా + నమః। పితామహీం - గోత్రాం-దాయీం-రుద్రరూపాం ...నమః। ప్రపితామహీం-గోత్రాం దాయీం- ఆదిత్యరూపాం + నమః॥

అర్ఘ్యపాత్రేష్వయం గంధః ఇమాని పుష్పాణి। అయం ధూపః... కుశః॥ మార్గోదకేన అస్తు...అస్తు॥

పితః తేఽర్ఘ్యం గృహ్ణామి। పితామహ తే– మి। ప్రపితామహ తే–మి।	మాతః తే అర్ఘ్యం గృహ్ణామి। పితామహి తే...మి। ప్రపితామహి...మి।

వః పాత్రాణి సంపన్నాని। సుసంపన్నాని। స్వధార్ఘ్యాస్స్వధార్ఘ్యాస్సంత్వర్ఘ్యాః॥

పితృపితామహప్రపితామహాః గోత్రాః శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యరూపాః	మాతృపితామహీప్రపితామహీః గోత్రాః + దాయీః వసురుద్రాదిత్యరూపాః

భవత్స్వావాహయిష్యే। 3౫। ఆవాహయ। ఉశంతస్త్వా

వామహఉశంతస్సమిధీమహి । ఉశన్నుశత ఆవహ । పితౄన్ హవిషే అత్తవే॥ ఆయంతునః పితరస్సోమ్యాసోఽగ్నిష్వాత్తాః పథిభిర్దేవయానైః॥ అస్మిన్ యజ్ఞే స్వధయా మదంతోఽధిబ్రువంతు తే అవంత్వస్మాన్॥ ఇత్యావాహ్య॥ సావధానా భవంతు। సావధానాస్స్మః॥ హస్తేశుద్ధోదకందర్భన్నిసియు॥

యాదివ్యాఆపః... తు. పితః - గోత్ర శర్మన్- వసురూప- ఇదం తే అర్ఘ్యం. అర్ఘ్యంతితశుద్ధోదకం। యాదివ్యా...తు పితామహ గోత్ర- శర్మన్-రుద్రరూప + దత్తమ్॥ యాదివ్యా...తు ప్రపితామహ- గోత్ర శర్మన్ ఆదిత్యరూప ...దత్తమ్॥

యాదివ్యాఆపః ... తు॥ మాతః-గోత్రే-దాయి- వసురూపే + దత్తమ్॥ పితామహి + గోత్రే + దాయి + రుద్రరూపే + దత్తమ్॥ ప్రపితామహి- గోత్రే + దాయి + ఆదిత్యరూపే + దత్తమ్॥

అర్ఘ్యపాత్రాణి॥ అన్యత్రనిదధ్యాత్ ॥ అర్చనం॥ ౩౬॥ అర్చత ప్రార్చత... ప్రార్చత॥ గంధద్వారాందురా...శ్రియమ్॥

పితృపితామహ ప్రపితామహాః	మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అయంవో గంధః॥ సుగంధః॥ ౩౭॥ ఆయనే తేపరా...ఇమే॥ ఇమాని పుష్పాణి॥ సుపుష్పాణి ॥ ధూరసిధూర్వ...ధూర్వామః॥

పితృపితామహప్రపితామహాః	మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అయంవో ధూపః॥ సుధూపః॥ ఉద్దీప్యస్వజా...దిశ॥

పితృపితామహప్రపితామహాః	మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అయంవో జ్యోతిః సుజ్యోతిః॥ యువాసువాసాః...యంతః॥

పితృపితామహప్రపితామహాః	మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః

అంతః ప్రావరణార్థం బహిః ప్రావరణార్థం వః ఆచ్ఛాదనార్థం అలంకరణార్థం వస్త్రం.. సమమ॥ సువాసః॥ తదభావే సతిలా ఇమేకుశాః। సుకుశాః॥ అర్చనం సంపూర్ణం ॥ అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు ॥

అస్తు సంకల్పసిద్ధిరస్తు॥ యుష్మదనుజ్ఞయా సర్వత్ర మండలోద్వర్తనం
కరిష్యే॥ కురుష్వ॥...ప్రాణానాయమ్య...ఏవం...పుణ్యతిథౌ (ప్రా)...
తీ పితుః(మాతుః)ప్రతిసాంవత్సరికమృతాహాఖ్యాన్న శ్రాద్ధేభవదను
జ్ఞయా అన్నసంస్కారార్థ మగ్నౌకరణం కరిష్యే॥ (సవ్యం)॥కురుష్వ॥
అన్నమగ్నావధిశ్రిత్య। ఉదగుద్వాస్య। అద్భిః ప్రోక్ష్య। అన్నంచతుర్ధా
విభజ్య। ఈశాన్యభాగేఅభిఘార్య।ప్రా...తీ॥ తూష్ణీమ్ప్రదక్షిణం పరిషి
చ్య॥ మేక్షణేనోప స్తీర్య। తేన ఉపదాయాభిఘార్య। హవిః ప్రత్యభిఘార
యతి॥ (సవ్యం) ఓమ్ సోమాయ పితృపీతాయ స్వధానమః। అర్థంజు
॥సోమాయ పితృపీతాయేద న మమ॥ శేషం పాత్రాంతరే నిధా
య।ప్రా...తీ॥మేక్షణేనోప స్తీర్య। తేనాఉపదాయాభిఘార్య।హవిః ప్రత్య
భిఘారయతి॥ (సవ్యం) యమాయాంగిరస్వతే పితృమతే స్వధానమః॥
అర్థంజుహోతి శేషం పాత్రాంతరే నిధాయ॥ యమాయాంగిరస్వతేపితృ
మతేయ ఇదం నమమ॥ హోమద్రవ్యాచ్ఛిష్టమాదాయానుప స్తరణాభిఘా
రణేవజుహోతి॥ అగ్నయేకవ్యవాహనాయ స్వధానమః॥ అగ్నయేకవ్య
వాహనాయే + మ॥(ప్రా...తీ)తూష్ణీమ్ప్రదక్షిణం పరిషిచ్య॥ మేక్షణ
మగ్నౌప్రహరతి॥ (సవ్యం) చతుస్సాగరపర్యం...అహంభో అభివా
దయే॥ప్రాచీనావీతీ॥ పితృస్థానస్య హస్తోదకం దత్వా॥భోజనపాత్రేష్వభి
ఘార్య॥ వాయవ్యభాగమాదాయ।స్వధేయం స్వధేయం॥ ౩ అస్తుస్వధా॥
పున రభిఘార్య॥ పునః హస్తోదకం దత్వా॥ అస్వధేత్యాశ్రావయతి॥ అ
స్తుస్వధేతి ప్రత్యాశ్రావయతి స్వధానమ ఇతి వషట్కరోతి॥ స్వధా
కారోహి పితౄణామ్॥ సవ్యేన విశ్వే దేవస్థానే హస్తోదకం దత్వా॥ పా
త్రే అభిఘార్య॥ పునః హస్తోదకం దత్వా ప్రాణానాయమ్య॥ పూ
ర్వోక్తఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ॥ ప్రాచీనావీతీ॥ పితుః (మాతుః) ప్రతి
సాంవత్సరిక...శ్రాద్ధే అన్నముద్ధృత్యం అన్నసూక్త మంత్రపఠనం కరి

ష్యే॥ సవ్యం॥ కురుష్వ॥ బ్రాహ్మణైస్సహ ఆశ్రావయిష్యే॥ అశ్రా
వయ ॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై నమ
ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే బృ
హతే కరోమి। ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః॥ ఏవం త్రిః॥ అన్న సూక్తం
జపిత్వా ॥ భోజన పాత్రేషు పాకద్రవ్యాణి నిధాయ ॥ అభి
ఘార్య॥ఓంభూర్భువస్సువః...త్॥హస్తోదకందత్వా॥దేవసవితః ప్రసువ॥
పృథివీతే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణ స్త్వాము జుహోమి
బ్రాహ్మణానాంత్వా ప్రాణాపానయో ర్జుహోమ్యక్షిత మసిమై
షాం క్షేష్ఠాం అముత్రాముష్మిన్లోకే॥ ఇదంవిష్ణుర్వి చక్రమే త్రేధా
నిదధే పదం। సమూఢమస్య పాంసురే। స్వాహా(విశ్వేదేవహస్త
మంగుష్ఠ రహితం గృహీత్వా) శ్రీవిష్ణోహవ్యం రక్షస్వ। పురూరవార్ద్రి
వసంజ్ఞకా విశ్వేదేవా। ఇదంవోహవ్యం సపరికరం। విశ్వేదేవా దేవ
తేద మన్నం హవ్యం బ్రాహ్మణస్త్వాహవనీయార్థే దత్తం దాస్య
మానం చా తృప్తే స్తత్సర్వంగయాయాం శ్రాద్ధదాయకో భోక్తా। అ
న్నం బ్రహ్మ। అహంచ బ్రహ్మ। భోక్తాచ బ్రహ్మ। సావర్ణమిదం పాత్రం
అక్షయ్యవటచ్ఛాయాయాం। పురూరవార్ద్రవ సంజ్ఞకేభ్యో విశ్వేభ్యో
దేవేభ్యః ఇదమన్నం అమృతస్వరూపం ఆతృప్తేర్దాస్యమానం అక్షయ
తృప్త్యర్థం యథాభాగం హవ్యం తత్సత్ ॥ స్వాహానమమ॥ గయా
యాం శ్రీవిష్ణుపాదాదిసమస్త తీర్థేషు దత్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువం
+ స్తు॥ యేదేవాదివ్యేకాదశస్థ పృథివ్యామధ్యేకాదశస్థా అప్సుషదో
మహినైకాదశస్థ తే దేవా యజ్ఞమిమం జుషధ్వమ్॥ ప్రాచీనావీతీ॥
అగ్నిదక్షిణం ప్రసువ॥ పృథివీ తే పాత్రం ద్యౌరపిధానం బ్రహ్మణ

స్త్వా ముఖే జుహోమి। బ్రాహ్మణానాం త్వా ప్రాణాహ్వనయోర్జు హోమ్యక్షితమసి మైషాం క్షేష్ఠా అముత్రాముష్మిన్ లోకే॥ ఇదంవిష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధే పదం। సమూఢమస్యపాగ్ం సురే॥

స్వధా ప్రతిష్ఠో కవ్యం రక్షస్వ ... ...పితృపితామహప్రపితామహాః...గోత్రాః...శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యరూపాః పితరః కవ్యం సపరికరం। పితృపితామహప్రపితామహాః ...గోత్రాః ...శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యరూపాః పితృదేవతాభ్యో ఇదమన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణస్యహవనీయార్థే దత్తం దాస్యమానం చాతృప్తేః తృప్త్యర్థం గయాయాం ధూర్గదాతృభ్యో త్ర స్నం బ్రహ్మార్పణంచ బ్రహ్మార్పణబ్రహ్మారాజితమిదం పాత్రం అక్షయ్యవటచ్ఛాయేషు పితృపితామహప్రపితామహేభ్యః ...గోత్రేభ్యః ...శర్మభ్యో వసురుద్రాదిత్యరూపేభ్యః॥

స్వధా ప్రతిష్ఠో కవ్యం రక్షస్వ...... మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః ...గోత్రాః ... దాయ్యః వసురుద్రాదిత్యరూపాః పితరః కవ్యం సపరికరం। మాతృపితామహీప్రపితామహ్యః...గోత్రాః ...దాయ్యః వసురుద్రాదిత్యరూపాః మాతృదేవతాభ్యో ఇదమన్నం కవ్యం బ్రాహ్మణస్యహవనీయార్థే దత్తం దాస్యమానం చాతృప్తేః తృప్త్యర్థం గయాయాం ధూర్గదాతృభ్యో త్ర అన్నం బ్రహ్మార్పణంచ బ్రహ్మార్పణబ్రి వ బ్రహ్మార్జితమిదం పాత్రం అక్షయ్యవటచ్ఛాయేషు మాతృపితామహీప్రపితామహీభ్యః...గోత్రాభ్యః...దాయీభ్యః వసురుద్రాదిత్యరూపాభ్యః।

ఇదమన్న మమృతస్వరూపం అక్షయతృప్త్యర్థం యథాభాగం కవ్యం తత్సత్ స్వధానమః। గయాయాం శ్రీవిష్ణుపాదాది...దత్తమస్తు। యే చేహ పితరో యే చ నేహ యాగ్ శ్చ విద్మ యాగ్ం ఉ చ న ప్రవిద్మ। అగ్నే తాన్ వేత్థ యది తే జాతవేదః స్వధాభిర్యజ్ఞగ్ం సుకృతం జుషస్వ। ఓంఓం మంత్రతంత్రవర్ణలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థం దశగాయత్రీమంత్రజపం కరిష్యే। గాయత్రీమంత్రజపం కేచిత్ నకుర్వంతి। శ్లో॥ నక్తంద్యాధానశా స్త్రేషు మృగాః కాలాంజనగిరౌ। చక్రవాకాశ్చ నద్యోపేహం నాస్వంసిమానసే। యే న్మణాతాః కురుక్షేత్రే బ్రాహ్మణా వేదపారగాః। ప్రస్థితాదిగ్మ హిధ్యానం యామం తేభ్యోవసీదత। అమూర్తానాంచ మూర్తానాం

త్యా దీప్తతేజసామ్। నమస్యామి సదా తేషాం ధ్యాయినాం యోగ
చక్షుషామ్। చతుర్భిశ్చ చతుర్భిశ్చ ద్వాభ్యాం పంచభిరేవచ। హూయతే
తేచ పునర్ద్వాభ్యాం స మే విష్ణుః ప్రసీదతు। బ్రహ్మార్పణం బ్రహ్మహవి
ర్బ్రహ్మాగ్నౌ బ్రహ్మణా హుతం। బ్రహ్మైవ తేన గంతవ్యం బ్రహ్మకర్మ
సమాధినా। యజ్ఞేశ్వరో హవ్యసమస్తకవ్య భోక్తావ్యయాత్మా హరి
రీశ్వరోత్ర। తత్సన్నిధానాదపయాంతు సద్యోరక్షాంస్యశేషాణ్యసు
రాశ్చ సర్వే। త్వాం యోగినశ్చింతయంతి త్వాం యజంతిచ యజ్వనః।
హవ్యకవ్యభుగేకస్త్వం పితృదేవస్వరూపధృత్। కర్తా క్రియాణాంస
చ ఇజ్యతే క్రతు। స ఏవ తత్కర్మఫలంచ యచ్ఛ। స్రుగాదియ
త్సాధన మప్యశేషం। హరేర్నకించి ద్వ్యతిరిక్త మస్తి॥ గయా
యాం ధర్మపృష్ఠేచ సదసి బ్రహ్మణస్తథా। గయాశీర్షే వటేచైవ పిత్రా
ణాం దత్తమక్షయం। దేశకాలపాత్రమంత్రతంత్రకర్తృభోక్తృహవిస్థం
లదక్షిణాదిభ్యస్సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్త్వితి భవం
తో బ్రువంతు। సర్వం న్యూనాతిరిక్తాభ్యామచ్ఛిద్రమస్తు। ఈశాన

విష్ణుకమలాసనకార్తికేయ వహ్న్యర్కయామ రజనీశ గణేశ్వరాణాం
సభ్యావసథ్యదక్షిణ్యాంచులంగజానాం క్రౌంచామరేంద్రకలశోద్భవకశ్య
పానాం। పాదాన్న మామి సతతం పితృముక్తిహేతూన్। (ధారాదత్తం)

(గయగయగయ) అస్మిన్వర్తమాన వ్యావహారిక చాంద్రమానేన... సం
వత్సరే... అయనే... ఋతౌ... మాసే... పక్షే... తిథౌ... వాసరే శ్రీవి
ష్ణు నక్షత్రే... పుణ్యతిథౌ (ప్రా...తీ)

పితుః - ప్రతిసాం ...శ్రాద్ధేపితృపితామహప్రపితామహాః - గోత్రాః - శర్మాణః - వసురుద్రాదిత్యరూపాః

మాతుః ప్రతిసాం ...శ్రాద్ధేమాతృపితామహీప్రపితామహీః ... గోత్రాః - దాయాః - వసురుద్రాదిత్యరూపాః

(సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞకాః విశ్వేదేవాః... ఉద్దిశ్య
మయా క్రియమాణే నానేన

పితుః ప్రతిపాం ...శ్రాద్ధేవపితృపితామహప్రపితామహానాం-గోత్రాణాం- వసురుద్రాదిత్య రూపాణాం ఏతాషాం

మాతుః ప్రతిపాం ...శ్రాద్ధేవమాతృపితామహీప్రపితామహీనాం - గోత్రాణాం-దాయీనాం- వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం ఏతాషాం

గయాన్నశ్రాద్ధేనైవ అక్షయతృప్తిర్భూత్వా పిత్రూణాం(మాతౄణాం) పునరావృత్తిరహిత శాశ్వతబ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధిరస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥(ఇతి సందర్భయువతిగోదక ముత్సృజేత్)పునరావృత్తిరహితశాశ్వత...రస్తు॥ సర్వంసగుణ మస్తు। యథాకాలదత్తమస్తు॥ నమో దేవేభ్యః। స్వధా పితృభ్యః॥ఓంతద్బ్రహ్మ।ఓంతద్వాయుః॥ ఓంతదాత్మా ఓంతత్సత్యం ఓంతత్సర్వం।ఓంతత్పురోర్నమః॥అంతశ్చరతి భూతేషు గుహాయాం విశ్వమూర్తిషు। త్వంయజ్ఞస్త్వం వషట్కారస్త్వమింద్రస్త్వగ్ం రుద్రస్త్వం విష్ణుస్త్వం బ్రహ్మత్వం ప్రజాపతిః। త్వంతదాప ఆపోజ్యోతీరసోఽమృతం బ్రహ్మభూర్భువస్సువరోమ్। శ్రద్ధాయాంప్రాణేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయామపానే నివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాం వ్యానేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాముదానేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి। శ్రద్ధాయాగ్ంసమానేనివిష్టోఽమృతంజుహోమి॥బ్రహ్మణి మ ఆత్మాఽమృతత్వాయ॥ మధువా + భవంతునః। యథాసుఖం పరిషేచనమ్॥ ఓమ్ భూర్భువస్సువః...ప్రచోదయాత్॥ సత్యంత్వర్తేనపరిషించామి॥ హస్తోదకం దత్వా। అథపిత్రృస్థానే॥ ఓంభూర్భువస్సువః...త్॥సత్యంత్వం...మి॥ ప్రాచీనావీతీ॥ హస్తోదకందత్వా॥

పితరః అమృతమస్తు

మాతృభ్యః అమృతమస్తు

దేవేభ్యః అమృతమస్తు। అమృతోపస్తరణమసి। ఇయంభూర్గయా ఏతే
బ్రాహ్మణాగదాధరాః పితృరూపీ (మాతృరూపీ) శ్రీజనార్దనః ప్రీయతాం
తత్సద్బ్రహ్మార్పణమస్తు॥ శ్రద్ధాయాం ప్రాణే నివిష్టోఽమృ
శివో మా విశాప్రదాహాయ ప్రాణాయ స్వాహా॥ శ్రద్ధాయామపానేని...
అపానాయ స్వాహా॥ శ్రద్ధాయాం వ్యానేని...వ్యానాయ స్వాహా॥ శ్ర
ద్ధాయా ముదానేని...ఉదానాయ స్వాహా। శ్రద్ధాయాగ్ం సమా
నేని...సమానాయ స్వాహా। బ్రహ్మణిమ ఆత్మాఽమృతత్వాయ।
ఇతి ప్రాణాహుతి మంత్రాన్ పఠేత్। యథాసుఖం జుషధ్వమ్। ఇతిక
ర్తృవాక్యం। జుషామహే। కలౌకలికృతాన్ దోషాన్ ద్రవ్యదేహాత్మ
సంభవాన్। సర్వాన్ హరతి చిత్తస్థో భగవాన్దేవకీసుతః। మంత్రశుద్ధ్య
క్రియామధ్యే విష్ణోస్స్మరణపూర్వకం। యత్కించిత్క్రియతే కర్మత
త్కర్మసఫలం భవేత్। అపేక్షితం యాచితవ్యం త్యాజ్యం చైవానపే
క్షితం। ఉపవిశ్య సుఖేనైవ భోక్తవ్యం స్వస్థమానసైః। మక్షికాశ్రయా
ద్వ్యస్వరాన్వస్తౌ క్షిప్తమస్తి। యద్యస్తయోశ్మలితురన్నఖేషు సర్వా
తాత్తేఽపిద్రేవేష్వస్తు। మక్షికాబాధానివృత్తిరస్తు। విద్యమానపదార్థే
షు యద్రోచతే తద్గ్రాహ్యం। యన్న రోచతే తత్త్యాజ్యం। సుఖేనమా
నేనభోక్తవ్యమ్। తతః రాక్షసనిర్హరణార్థం బ్రాహ్మణభోజనపర్యంతం
అభిశ్రవణమంత్రపఠనం కరిష్యే। మహాజనైస్సహ అభిశ్రావయిష్యే। ఆ
శ్రావయ॥ ([illegible])

ఓంభూర్భువస్సువ...త్। మధు వాతా ఋతాయతే మధు క్షరం
తి సింధవః। మాధ్వీర్నస్సంత్వోషధీః। మధు నక్తముతోషసి। మ
ధుమత్పార్థివగ్ం రజః। మధుద్యౌరస్తు నః పితా। మధుమాన్నో

వనస్పతిర్మధుమాగ్ం అస్తుసూర్యః । మాధ్వీర్గావో భవంతు నః ।
అక్షన్నమీమదంతహ్య వప్రియా అధూషత అస్తోషత స్వభానవో విప్రా
నవిష్ఠయామతీ । యోజాన్వింద్ర తేహరీ॥ మయాకృతం శ్రాద్ధంసంప
న్నం । సుసంపన్నం॥ మధు-మధు-మధు (ప్రా...తి)

పితృపితామహ ప్రపితామహాః మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

తృప్తాస్థతృప్తాస్థ । తృప్తాస్మః॥ అసంస్కృతప్రమీతానాం
త్యాగినీయాఃకులస్త్రియః । దాస్యామి తేభ్యో వికిరమన్నంతాభ్య
శ్చపైతృకమ్॥ పరిషిచ్య॥ (సవ్యం) పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞక విశ్వే
దేవాః తృప్తాస్థ । తృప్తాస్మః । అసోమపాశ్చ యే దేవా । యజ్ఞ
భాగవివర్జితాః । తేషామన్నం ప్రదాస్యామి వికిరం వైశ్వదైవికం॥
పరిషిచ్య । ప్రా...తి । దేవపితృమధ్యే ప్రోక్ష్య । దక్షిణాగ్రాన్ తిల
దర్భానాస్తీర్య । తేషు తిలోదకంనినీయ । యేఅగ్నిదగ్ధాయేఽనగ్ని
దగ్ధాయేవాజాతాఃకులేమమ। భూమౌదత్తేనపిండేన తృప్తాయాంతు
పరాంగతిమ్॥ అగ్నిదగ్ధేభ్యః అనగ్నిదగ్ధేభ్యః అస్మత్కుల ప్రసూత
మృతేభ్యః అయంవికిరపిండ స్స్వధానమః॥ అగ్నిదగ్ధాశ్చ అనగ్నిదగ్ధా
శ్చమార్జయంతామ్॥ పతస్వస్తిలోదకమ్॥ భుక్తపాత్రోచ్ఛిష్టభాగోభవ
ఉన్నందీయతామ్॥ శ్లో॥ యజమానకులే జాతా దాసా దాస్యోఽన్న
కాంక్షిణః । తేసర్వేతృప్తిమాయాంతు మయాదత్తేన భూతలే॥
అమృతాపిధానమసి॥ ఇత్యుత్తరాపోశనం దత్వా॥ శ్రద్ధాయాంప్రా
ణేనివిశ్యాఽమృతగ్ంహుతమ్ । ప్రాణమన్నేనాప్యాయస్వ । శ్రద్ధా
యామపానేనివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ । అపానమన్నేనాప్యాయస్వ॥
శ్రద్ధాయాంవ్యానేనివిశ్యామృతగ్ం హుతమ్ । వ్యానమన్నేనాప్యా

యస్వ॥ శ్రద్ధాయాముదానేసవిశ్యా మృతగ్ం హుతమ్ । శ్రద్ధానమ న్నేనాప్యాయస్వ ॥ శ్రద్ధాయాగ్ం సమానేసవిశ్యా మృతగ్ం హుతమ్। సమానమన్నేనాప్యాయస్వ । అంగుష్ఠమాత్రః పురుషోఽంగుష్ఠంచసమాశ్రితః। ఈశస్సర్వస్యజగతః ప్రభుః ప్రీణాతివిశ్వభుక్॥ రౌరవేపుణ్యనిలయేపద్మార్బుదనివాసినామ్ । అర్థినాముదకం దత్తమక్షయ్యముపతిష్ఠతు॥ ప్రాణానాయమ్య।ఏవం.గుణ...పుణ్యతిథౌప్రా ..తీ॥.

పితుః(మాతుః)ప్రాతిసాంవత్సరిక మృతాహఃఖ్యాన్న శ్రాద్ధీయతిలోదక పిండప్రదానం కరిష్యే॥ (కుర్వ్య) అగ్నౌకరణే, చతుర్థభాగ మన్నం భాండేపితృ శేషమన్నంచ,పాత్రేనిధాయ॥పి డత్రయంకృత్వా॥ దక్షిణ భాగేగోమయేనానులిప్య॥ అపాంమేధ్యం యజ్ఞియగ్ంసదేవగ్ం శివ మస్తుమే । ఆచ్ఛేత్తాసోమాఽస్త్వం జీవానిశ్శరద శ్శతమ్॥ ఆచ్ఛినత్తి । అప ఉపస్పృశ్య । అద్భిరవోక్ష్య ॥ అపహతా అసురా రక్షాగ్ంసి పిశాచా వేదిషదః । (ఇతిభూమిముల్లిఖ్య) అపఉపస్పృశ్య ॥

శుంధంతాంపితరః॥శుంధంతాం పితామహాః॥ శుంధంతాంప్రపితామహాః

శుంధంతాంమాతరః॥శుంధంతాం పితామహ్యః । శుంధంతాం ప్రపితామహ్యః ।

ఆయంతుపితరో మనోజవసః । సకృదాచ్ఛిన్నం బర్హిరూర్ణామృదుస్యోనంపితృభ్యస్త్వా భరామ్యహమ్। అస్మిన్ సీదంతు మేపితరస్సోమ్యాఃపితామహాఃప్రపితామహా శ్చానుగైస్సహ॥దర్భా స్తీర్య॥

మార్జయంతాం పితరః।మార్జయంతాం పితామహాః। మార్జయంతాం ప్రపితామహాః

మార్జయంతాం మాతరః మార్జయంతాం పితామహ్యః। మార్జయంతాం ప్రపితామహ్యః॥

ఇతి తిలోదకం నినీయ॥ సవ్యాజాన్యాచ్య॥

ఏతత్తేపితః గోత్రశర్మన్ వసురూప యేచత్వామను। పిత్రేగోత్రాయ శర్మణే వసురూపాయ యేచత్వామను గచ్ఛంతి తేభ్యశ్చాఽయంపిండః తస్మైతేస్వధానమః గయాయాందత్తమస్తు

పితామహ గోత్ర శర్మన్ రుద్రరూప పితామహాయగోత్రాయశర్మణే రుద్రరూపాయ... స్తు ॥ప్రపితామహగోత్రశర్మన్ ఆదిత్యరూప...ప్రపితామహాయ గోత్రాయశర్మణేఆదిత్యరూపాయ + దత్తమస్తు॥

మాతః గోత్రేదాయి వసురూపే యాశ్చత్వామను। మాత్రేగోత్రాయై దాయ్యై వసురూపాయై యాశ్చత్వామను గచ్ఛంతి తాభ్యశ్చాఽయంపిండః తస్యై తేస్వధానమః గయాయాం దత్తమస్తు॥

పితామహిగోత్రేదాయి రుద్రరూపే ...పితామహ్యై గోత్రాయై దాయ్యై రుద్రరూపాయై -- స్తు॥ప్రపితామహిగోత్రేదాయిఆదిత్యరూపే ప్రపితామహ్యైగోత్రాయై దాయ్యై ఆదిత్యరూపాయై... దత్తమస్తు॥

యన్మే మాతా ప్రమమాద యచ్చచారాననువ్రతమ్।
తన్మేరేతఃపితావృఙ్క్తాంమాభురన్యోఽవపద్యతామ్॥

పితృభ్యస్స్వధా విభ్యస్స్వధానమః పితామహేభ్య...నమః।ప్రపితామహేభ్య...నమః

మాతృభ్యస్స్వధా విభ్యస్స్వధా నమః పితామహీభ్య...నమః।ప్రపితామహీభ్య...నమః॥

అత్ర పితరో యథాభాగం మందధ్వమ్ (ఇత్యుక్త్వా) అమీమదంత పితరోఽతీతృపంత పితరోఽమీమృజంతపితరః। పరేతపితరస్సోమ్యాః॥ యేసమానాస్సమనసః॥ పితరో యమరాజ్యే। తేషాంలోకస్స్వధానమః। యజ్ఞో దేవేషు కల్పతామ్। యేసజాతాస్సమనసః॥ జీవాజీవేషుమామకాః। తేషాగ్ శ్రీర్మయికల్పతామ్। అస్మింల్లోకే

శతగ్ం సమాః ॥ వీరం ధత్త పితరః । ఆఘ్రాయాచమ్య ॥

మార్జయంతాం పితరః మార్జయంతాం పితామహాః । మార్జయంతాం ప్రపితామహాః

ఏతత్తే అస్మత్పితః + గోత్ర + శర్మన్ వసురూప అక్షయ్య । పితామహ గోత్ర శర్మన్ రుద్రరూప అక్షయ్య । ప్రపితామహ గోత్ర శర్మన్ ఆదిత్యరూప అక్షయ్య । ఏవం అర్ఘ్యక్షయ్య

అక్షన్నమీమదంత పితరః ।

ఏతాని వః పితరో వాసాగ్ంస్యతో నోఽన్యత్పితరో మా యోష్ట । పితామహా మా యోష్ట । ప్రపితామహా మా యోష్ట ।

మార్జయంతాం మాతరః । మార్జయంతాం పితామహ్యః । మార్జయంతాం ప్రపితామహ్యః ।

మాతః గోత్రే దాయి వసురూపే అక్షయ్య । పితామహి గోత్రే దాయి రుద్రరూపే అక్షయ్య । ప్రపితామహి గోత్రే దాయి ఆదిత్యరూపే అక్షయ్య । ఏవం అర్ఘ్యక్షయ్య

అక్షన్నమీమదంత పితరః

ఏతాని వః మాతరో వాసాగ్ంస్యతో నోఽన్యన్మాతరో మా యోష్ట । పితామహ్యో మా యోష్ట । ప్రపితామహ్యో మా యోష్ట

నమస్కారావతే మంత్రాః ॥ ఇతి వాససో దశాం ఛిత్త్వా పిండేషు నిదధాతి ॥ ఊర్జం వహంతీ రమృతం ఘృతం పయః కీలాలం పరిస్రుతమ్ । స్వధాస్థ తర్పయత మే పితౄన్ తృప్యత । తృప్యత తృప్యత ॥ ఉదకపాత్రం తేషాముపరి నిక్షిప్య ॥

నమో వః పితరో రసాయ నమో వః పితరశ్శుష్మాయ నమో వః పితరో జీవాయ నమో వః పితర స్స్వధాయై నమో వః పితరో మన్యవే నమో వః పితరో ఘోరాయ పితరో నమో వో య ఏతస్మిన్ లోకే స్థ యుష్మాగ్ం స్తేఽను యేఽస్మిన్ లోకే మాం తేఽను య ఏతస్మిన్ లోకే స్థ యూయం తేషాం వసిష్ఠా భూయాస్త యేఽస్మిన్ లోకేఽహం తేషాం వసిష్ఠో భూయాసమ్ । గృహాన్నః పితరో దత్త సదో వః పితరో దేష్మ ॥ పునర్నః పితరో మనో దదాతు దైవ్యో జనః । జీవం వ్రాతగ్ం

న చేదు హి । యదంతరిక్షం పృథివీముత ద్యాం యన్మాతరం పితరం వా జిహింసిమ । అగ్నిర్మా తస్మాదేనసో గార్హపత్యః ప్రముంచతు దురితా యాని చకృమ కరోతు మామనేనసమ్ ॥ ఉత్తిష్ఠత పితరః ప్రేత శూరా యమస్య పంథా మనువేతా పురాణమ్ । ధత్తాదస్మాసు ద్రవిణం యచ్చ భద్రం ప్రణో బ్రూతాద్భాగధాం దేవతాసు । ప్రవాహణీయమృక

పరేత పితరస్సోమ్యాసో గంభీరైః పథిభిః పూర్వ్యైః । అథా పితౄన్త్సువిదత్రాగ్ం అపీత యమేన యే సధమాదం మదంతి ॥ మనో న్వా హువామహే నారాశగ్ంసేన స్తోమేన పితౄణాంచ మన్మభిః । ఆ న ఏతు మనః పునః క్రత్వే దక్షాయ జీవసే । జ్యోక్చ సూర్యం దృశే ॥ ఉపవీతీ ॥ కులాభివృద్ధ్యర్థం పిండపార్వణపూజాం కరిష్యే ॥ పిండపితృదేవతాభ్యో నమః ॥ దర్భపత్రికుశతిలయవాక్షతాన్సమర్పయామి ॥ ధూపం పరికల్పయామి ॥ దీపం దర్శయామి ॥ ధూపదీపానంతరం శుద్ధాచమనీయం సమర్పయామి ॥ తతః పిండ నైవేద్యం కుర్యాత్ ॥ యథాశక్తి దక్షిణాం దద్యాత్ ॥ గయగయ ॥ అద్యపూర్వోక్త ఏవం... తిథౌ ప్రా...తి

పితుః ప్రతిసాం... పిండప్రదానే పితృపితామహప్రపితామహాః గోత్రాః, శర్మాణః వసురుద్రాదిత్యరూపాః

మాతుః ప్రతిసాం... పిండప్రదానే మాతృపితామహీ ప్రపితామహీః- గోత్రాః, దాయాః-వసురుద్రాదిత్యరూపాః

పవ్యమ్ । పురూర... వానుద్దిశ్య మయాకృతేనానేన

పితుః ప్రతిసాం వత్సరికశ్రా... శ్రాద్ధే యతిలోదక పిండప్రదానే పితృపితామహప్రపితామహానాం-గోత్రాణాం-శర్మణాం -వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం ఏతేషాం

మాతుః ప్రతిసాం... పిండప్రదానే మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం- గోత్రాణాం-దాయానాం-వసురుద్రా రూపాణాం-ఏతాసాం

మయా దత్తాః పిండాః గయాపిండసదృశా భవంత్వితి భవంతో బ్రువంతు । గయాపిండసదృశా భవంతు ॥ పిండానుద్వాసయిష్యే ॥ ఉద్వాసయ ॥

(సన్న్యస) అయోధ్యామథురా మాయాకాశీకాంచీహ్యవంతికా। పురీ ద్వారవతీచైవ సప్తైతా మోక్షదాయకాః ॥ అహంకాశీంగమిష్యామి తత్రైవ నివసామ్యహమ్ । ఇతి బ్రువాణస్సగతః కాశీవాసఫలం లభేత్ ॥ శమీపత్రప్రమాణేన పిండందద్యాద్గయాశిరే । ఉద్ధరేత్సప్త గోత్రాణాం కులమేకోత్తరంశతమ్ ॥ పిండస్థానేశాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు। తుష్టిరస్తు। వృద్ధిరస్తు। అవిఘ్నమస్తు। ఆయుష్యమస్తు। ఆరోగ్యమస్తు । ఇతిజలంప్రోక్ష్య ॥ స్వస్తిశోభనగం హరిః॥ స్వస్థానే హాసః॥

అథ ఔపాసనదేశం గచ్ఛతి॥ యద్గంతరితం పృథివ్యాముత ద్యాం...మనేనసమ్॥ ఇత్యౌపాసనాగ్ని ముపతిష్ఠతే॥ సకృదాచ్ఛిన్న మగ్నౌప్రహరేత్॥ అథ అశేమాంతం విశ్వేదేవస్థానే, పితృస్థానే (మాతృస్థానే) హస్తోదకందత్త్వా॥ దర్భాన్ దద్యాత్॥ దేవాః పితరః పితరోదేవాః॥ (మాతరఃమాతరోదేవాః) దేవతాపితృ (మాతృ) ప్రసాదేనఅస్మద్గోత్రం వర్ధతామ్ ॥ స్వస్తివర్ధతాం గోత్రమ్ ॥ విశ్వేదేవప్రసాదోఽస్తు

పితృపితామహ ప్రపితామహ ప్రసాదోఽస్తు	మాతృపితామహీ ప్రపితామహీ ప్రసాదోఽస్తు

దేవాశ్చపితరః స్వస్తీతిబ్రూత॥ బ్రూహిస్వస్తి॥ భోజనపాత్రాణ్యుచ్చాలయిష్యే॥ ఉచ్చాలయ॥ పురూరవార్ద్రవసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్నమక్షయ్యోదకమస్త్వితిబ్రూత ॥ అస్త్వక్షయ్యోదకమ్। ప్రా...తి॥

పితృపితామహ ప్రపితామహాః	మాతృపితామహీ ప్రపితామహ్యః

మయాదత్తం శ్రాద్ధమన్న మక్షయ్యోదక మస్త్వితి బ్రూత అస్త్వక్షయ్యోదకమ్ ॥ స్వాహాం వాచయిష్యే ॥ స్వధాంచవాచయిష్యే। వాచ్యతామ్॥ ఋచేత్వారుచేత్వా సమిత్స్రవంతి సరితోనధేనాః॥ అంతర్హృదామనసా పూయమానాః॥ ఘృతస్యధారా అభిచాకశీమి। హిరణ్యయో వేతసోమధ్య ఆసామ్। తస్మిన్ సుపర్ణోమధుకృ

త్వక్లాయాభజన్మాస్తేమధుక్షేవతాభ్యః। తస్యానతేహరయస్సప్తతీ రేస్వధాందుహానా అమృతస్యధారామ్ ఇతిసూత్రగ్రంథిం విస్రస్య। ప్రా...తి।

పితృభ్యః పితామహేభ్యః ప్రపితామ హేభ్యస్స్వధోచ్యతామ్

మాతృభ్యః పితామహీభ్యః ప్రపితామ హీభ్యస్స్వధోచ్యతామ్

అస్తుస్వధా। (భూమౌజలం సించేత్) సంపద్యంతామ్॥ సంపద్యంతామ్॥ ప్రీయంతాంవిశ్వే దేవాః॥ పిత్ర్యాణాం (మాత్ర్యాణాం) వల్లభంయస్మాద్ధర్మ్యం దోస్యశివస్యచ। రజితం పాహిన స్తస్మాద్దుఃఖ సంసారసాగరాత్। ఉపవిష్టేభ్యో బ్రాహ్మణేభ్య శ్శ్రాద్ధభుక్ దక్షిణాఃపాంతు॥ పాంతుదక్షిణాః। వాజే వాజేవతవాజినో నోధనేషు విప్రాఅమృతాఋతజ్ఞాః। అస్యమధ్వః పిబతమాదయధ్వం తృప్తా యాతపథిభిర్దేవయానైః॥ ప్రాచీనావీతీ॥ ఉత్తిష్ఠతపితరః అనుఉత్తిష్ఠంతుసర్వేనవిశ్వేదేవా। ప్రదక్షిణమ్। ఆమావాజస్య ప్రసవో జగమ్యాదేమేద్యావా పృథివీవిశ్వశంభూ। ఆమాగంతాం పితరామాతరాచామాసోమోఅమృతత్వాయగమ్యాత్।

ఏవంకర్తావదేత్
దాతారోనోఽభివర్ధంతాం
వేదాస్సంతతిరేవచ।
శ్రద్ధాచనోమావ్యగమత్
బహుదేయంచనోఽస్తు।
అన్నంచనోబహుభవేత్
అతిథీగ్శ్చలభేమహి।
యాచితారశ్చనస్సంతు
మాచయాచిష్మకంచన।

ఏవంబ్రాహ్మణావదేయుః
దాతారోవోఽభివర్ధంతాం
వేదాస్సంతతిరేవవః।
శ్రద్ధాచవోమావ్యగమత్
బహుదేయంచవోఽస్తు
అన్నంచవోబహుభవేత్
అతిథీగ్శ్చలభధ్వమ్
యాచితారశ్చవస్సంతు
మాచయాచిధ్వంకంచన।

సత్యాస్సంతా ఆశిషస్సంతు । సంత్వాశిషః । పవిత్రంవిసృజ్య । అన్నశేషైః కిం క్రియతామ్। ఇష్టైస్సహభుజ్యతామ్॥ స్వాదుషగ్ం సదః పితరో వయోధాః కృచ్ఛ్రేశ్రితశ్శక్తీవంతో గభీరాః। చిత్రసేనా ఇషుబలా అమృధ్రాస్సతోవీరా ఉరవో వ్రాతసాహాః॥ బ్రాహ్మణాసః పితరస్సోమ్యాసశ్శివే నో ద్యావాపృథివీ అనేహసా। పూషానః పాతు దురితా దృతావృధో రక్షా మాకిర్నో అఘశగ్ంస ఈశత। ఆశీర్వాదః ఇహైవ స్తం మావియోష్టం విశ్వమాయుర్వ్యశ్నుతమ్। క్రీడంతు పుత్రైర్నప్తృభిర్మోదమానా స్వేగృహే। సర్వస్యాప్త్యై సర్వస్యజిత్యై సర్వమేవ తే నాప్నోతి సర్వంజయతి॥ శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రియ ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥ ఆయుః ప్రజాంధనంవిద్యాం స్వర్గం మోక్షం సుఖానిచ। ప్రయచ్ఛంతు తథా రాజ్యం ప్రీత్యానృణాం పితామహాః॥ ప్రార్థనా॥ అద్యమే సఫలం జన్మ భవత్పాదాభివందనాత్। అద్యమే వంశజాస్సర్వే యాతా వోఽనుగ్రహాద్దివమ్॥ పత్రశాకాదిదానేన క్లేశితా యూయమీదృశాః। తత్క్లేశజాతం చిత్తేషు విస్మృత్య క్షంతుమర్హథ। సర్వం క్షమ॥ సర్వం సంపూర్ణమ్ । ప్రా...తి పితుః (మాతుః) ప్రాతిసాంవత్సరికమృతాహేఖ్యాన్నశ్రాద్ధం మయాచరితం యథోక్తమస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు। యథోక్తమస్తు। ఆసీమాంతమనువ్రజేత్॥ అనువ్రజ॥ కయానశ్చిత్ర ఆభువదూతీ సదావృధస్సఖా। కయా శచిష్ఠయా వృతా॥ వామదేవాయ నమో జ్యేష్ఠాయ నమశ్శ్రేష్ఠాయ నమో రుద్రాయ నమః కాలాయ నమః కలవికరణాయ నమో బలవికరణాయ నమో బలాయ నమో బలప్రమథనాయ నమస్సర్వభూతదమ

నాయ నమో మనోన్మనాయ నమః । అష్టావష్టా వన్యేషు ధిష్ణియే
షూపదధా త్యష్టాశఫాః పశవః పశూనేవావరుంధే మధ్యాహ్రాళీయే
షడ్వా ఋతవ ఋతవః ఖలు వై దేవాః పితర ఋతూనేవ దేవాన్
పితౄన్ ప్రీణాతి॥ వంశాభివృద్ధిరస్తు॥ గోత్రాభివృద్ధిరస్తు॥ అస్యగృహేశ్రీ
మహాలక్ష్మ్యైశ్వర్యసిద్ధిరస్తు॥ పరేద్యుః తిలతర్పణంకుర్యాత్ ॥ కేచిత్
శ్రాద్ధాంగతర్పణంసద్యశ్చాలేకుర్వంతి । ఇత్యాబ్దికప్రయోగస్సమాప్తః॥

అథాన్న సూక్తమ్.

శాంతిః॥ నమో బ్రహ్మణే నమో అస్త్వగ్నయే నమః పృథివ్యై
నమ ఓషధీభ్యః । నమో వాచే నమో వాచస్పతయే నమో విష్ణవే
బృహతే కరోమి॥ ఓం శాంతిశ్శాంతిశ్శాంతిః॥ సహ వై దేవానాఞ్చా
సురాణాఞ్చ యజ్ఞౌ ప్రతతావాస్తాం వయగ్ం స్వర్గంలోకమేష్యామో
వయమేష్యామ ఇతి తేఽసురాః సన్నహ్య సహైవ చరన్బ్రహ్మ
చర్యేణ తపసైవ దేవాస్తేఽసురా అముహ్యగ్ంస్తేన పారాజనగ్ంస్తేపరా
భవన్తేన స్వర్గం లోకమాయన్ప్రసృతేన వై యజ్ఞేన దేవా స్స్వర్గం
లోక మాయన్నప్రసృతే నాసురాన్పరాభావయన్ ॥ ప్రసృతో హ వై
యజ్ఞోపవీతినో యజ్ఞోఽప్రసృతోఽనుపవీతినో యత్కిఞ్చ బ్రాహ్మణో
యజ్ఞోపవీ త్యధీతే యజత ఏవ తత్తస్మాద్యజ్ఞోపవీ త్యే వాధీయీత
యాజయేద్యజేత వా యజ్ఞస్య ప్రసృత్యా అజినం వాసో వా దక్షిణత
ఉపవీయ దక్షిణం బాహుముద్ధరతేఽవధత్తే సవ్యమితి యజ్ఞోపవీతమే

తదేవ విపరీతం ప్రాచీనావీతగ్ంసంవీతమ్మానుషమ్ ౧ రక్షాగ్ంసిహ
వా పురోఽనువాకే తపోగ్రమతిష్ఠన్త తాన్ప్రజాపతిర్వరేణోపామన్త్ర
యత తాని వరమవృణీతాదిత్యో నో యోద్ధా ఇతి తాన్ప్రజాపతిరబ్ర
వీద్యోధయధ్వమితి తస్మాదుత్తిష్ఠన్తగ్ం హ వా తాని రక్షాగ్ంస్యాది
త్యం యోధయన్తి యావదస్తమన్వగాత్తాని హ వా ఏతాని రక్షాగ్ంసి
గాయత్ర్యాభిమన్త్రితేనామ్భసా శామ్యన్తి తదు హ వా ఏతే బ్ర
హ్మవాదినః పూర్వాభిముఖాస్సన్ధ్యాయాంగాయత్ర్యాభిమన్త్రితా ఆప
ఊర్ధ్వం విక్షిపన్తి తా ఏతా ఆపో వజ్రీభూత్వా తాని రక్షాగ్ంసి మన్దే
హారుణే ద్వీపే ప్రక్షిపన్తి యత్ప్రదక్షిణం ప్రక్రమన్తి తేన పాప్మా
నమవధూన్వన్త్యుద్యన్తమస్తం యన్తమాదిత్యమభిధ్యాయ
న్కుర్వన్బ్రాహ్మణో విద్వాన్త్సకలం భద్రమశ్నుతేఽసావాదిత్యో
బ్రహ్మేతి బ్రహ్మైవ సన్బ్రహ్మాప్యేతి య ఏవం వేద ౨ అహమస్మి ప్రథమ
జా ఋతస్య। పూర్వం దేవేభ్యో అమృతస్య నాభిః। యో మా దదాతి స
ఇదేవ మాఽఽవాః। అహమన్నమన్నమదన్తమద్మి। పూర్వమగ్నేరపి
దహత్యన్నమ్। యత్తౌ మాఽఽసాతే అహముత్తరేషు। వ్యాత్తమస్య పశ
వస్సుజమ్భమ్। పశ్యన్తి ధీరాః ప్రచరన్తి పాకాః। జహామ్యన్యం న జహా
మ్యన్యమ్। అహమన్నం వశమిచ్ఛరామి౩। సమానమర్థం పర్యేమి
భుఞ్జత్। కో మామన్నం మనుష్యో దయేత। పరాకే అన్నం నిహితం

శ్లోకపఙ్క్తిః । విశ్వైర్దేవైః పితృభిర్గుప్తమన్నమ్ । యదద్యతే లుప్యతే
యత్పరోచ్యతే । శతతమీసాతనూర్మే బభూవ । మ
హాన్తౌచరూ సకృద్దుగ్ధేన పప్రౌ । దివఞ్చపృశ్ని పృథివీఞ్చ సాకమ్। తత్సమ్పిబన్తో
నమినన్తి వేధసః। నైతద్భూయో భవతి నోకనీయః । అన్నంప్రాణ
మన్న మపానమాహుః । అన్నంమృత్యుంతముజీవాతుమాహుః॥
అన్నం బ్రహ్మాణో జరసం వదన్తి । అన్నమాహుః ప్రజననం ప్రజా
నామ్। మోఘమన్నంవిన్దతే అప్రచేతాః । సత్యంబ్రవీమి వధఇత్స
తస్య । నార్యమణం పుష్యతి నోసఖాయమ్ । కేవలాఘో భవతి
కేవలాదీ । అహం మేఘస్తనయన్వర్షన్నస్మి । మామదన్త్యహ
మద్మ్యన్యాన్। అహగ్ంసదమృతో భవామి। మదాదిత్యా అధిసర్వే
తపన్తి । కిగ్ంస్విదాసీత్పూర్వచిత్తిః కిగ్ంస్విదాసీద్బృహద్వయః । కిగ్ం
స్విదాసీత్పిశఙ్గిలా కిగ్ంస్విదాసీత్పిలిప్పిలా । ద్యౌరాసీత్పూర్వచిత్తి
రశ్వ ఆసీద్బృహద్వయః । రాత్రిరాసీత్పిశఙ్గిలావిరాసీత్పిలిప్పిలా ।
కస్స్విదేకాకీ చరతికఉస్విజ్జాయతే పునః । కిగ్ంస్విద్ధిమస్య భేషజ కిగ్ం
స్విదావపనమ్మహత్ । సూర్యఏకాకీచరతి చన్ద్రమాజాయతే పునః
అగ్నిర్హిమస్య భేషజమ్। భూమిరావపనమ్మహత్। పృచ్ఛామిత్వాపర
మన్తమ్పృథివ్యాః । పృచ్ఛామిత్వా భువనస్య నాభిమ్ । పృచ్ఛామి
త్వావృష్ణో అశ్వస్య రేతః పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమ।
వేదిమాహుః పరమన్తమ్పృథివ్యాయజ్ఞమాహుర్భువనస్య నాభిమ్।

సోమమాహుర్వృష్ణో అశ్వస్య రేతః। బ్రహ్మాయం వాచః పరమం వ్యోమ।

ఇతి చతుర్థో ఽనువాకః ॥ తేజసా వా ఏష బ్రహ్మవర్చసేన వ్యృధ్యతే

యో ఽశ్వమేధేన యజతే। హోతా చ బ్రహ్మా చ బ్రహ్మోద్యం వద

తః। తేజసా చైవైనం బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః। ద

బ్రహ్మా భవతి। దక్షిణత ఆయతనో వై బ్రహ్మా। బార్హస్పత్యో వై

బ్రహ్మా। బ్రహ్మవర్చసమేవాస్య దక్షిణతో దధాతి। తస్మాద్దక్షిణో ఽర్ధో

బ్రహ్మవర్చసితరః। ఉత్తరతో హోతా భవతి। ఉత్తరత ఆయతనో

వై హోతా। ఆగ్నేయో వై హోతా। తేజో వా అగ్నిః। తేజ ఏ

వాస్యోత్తరతో దధాతి। తస్మాదుత్తరో ఽర్ధస్తేజస్వితరః। యూపమభితో

వదతః। యజమానదేవత్యో వై యూపః। యజమానమేవ తేజసా చ

బ్రహ్మవర్చసేన చ సమర్ధయతః। కిగ్ం స్విదాసీత్పూర్వచిత్తిరిత్యాహ।

ద్యౌర్వై వృష్టిః పూర్వచిత్తిః। దివమేవ వృష్టిమవరున్ధే। కిగ్ం స్వి

దాసీద్బృహద్వయ ఇత్యాహ। అశ్వో వై బృహద్వయః। అశ్వమే

వావరున్ధే। కిగ్ం స్విదాసీత్పిశంగిలేత్యాహ। రాత్రిర్వై పిశంగిలా।

రాత్రిమేవావరున్ధే। కిగ్ం స్విదాసీత్పిలిప్పిలేత్యాహ। శ్రీర్వై

పిలిప్పిలా। అన్నాద్యమేవావరున్ధే। కః స్విదేకాకీ చరతీత్యాహ। అ

సౌ వా ఆదిత్య ఏకాకీ చరతి। తేజ ఏవావరున్ధే। క ఉ స్విజ్జాయతే పున

రిత్యాహ। చన్ద్రమా వై జాయతే పునః। ఆయురేవావరున్ధే। కిగ్ం

స్విద్ధిమస్య భేషజమిత్యాహ। అగ్నిర్వై హిమస్య భేషజమ్। బ్రహ్మ

అథాస్నహూక్తమ్.

ర్చసమేవావరున్ధే॥ కిగ్గ్ స్విదావపనమ్మహదిత్యాహ। అయం వై
లోక ఆవపనమ్మహత్। అస్మిన్నేవ లోకే ప్రతితిష్ఠతి॥ పృచ్ఛామి త్వా
మన్తమ్పృథివ్యా ఇత్యాహ। వేదిర్వై పరోఽన్తః పృథివ్యాః॥
మేవావరున్ధే॥ పృచ్ఛామి త్వా భువనస్య నాభిమిత్యాహ। య
జ్ఞో వై భువనస్య నాభిః। యజ్ఞమేవావరున్ధే। పృచ్ఛామి త్వా వృష్ణో
అశ్వస్య రేత ఇత్యాహ। సోమో వై వృష్ణో అశ్వస్య రేతః। సోమపీథ
మేవావరున్ధే॥ పృచ్ఛామి వాచః పరమం వ్యోమేత్యాహ। బ్రహ్మ వై
వాచః పరమం వ్యోమ। బ్రహ్మవర్చసమేవావరున్ధే॥ ఆ బ్రహ్మన్ బ్రాహ్మ
ణో బ్రహ్మవర్చసీ జాయతామాస్మిన్ రాష్ట్రే రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో
మహారథో జాయతాం దోగ్ధ్రీ ధేనుర్వోఢాఽనడ్వానాశుస్సప్తిః పురంధి
ర్యోషా జిష్ణూ రథేష్ఠాస్సభేయో యువాస్య యజమానస్య వీరో జా
యతాం నికామే నికామే నః పర్జన్యో వర్షతు ఫలిన్యో న ఓషధయః
పచ్యన్తాం యోగక్షేమో నః కల్పతామ్॥ ఆ బ్రహ్మన్ బ్రాహ్మణో బ్రహ్మ
వర్చసీ జాయతామిత్యాహ। బ్రాహ్మణ ఏవ బ్రహ్మవర్చసం దధాతి। త
స్మాత్పురా బ్రాహ్మణో బ్రహ్మవర్చస్యజాయత॥ అస్మిన్ రాష్ట్రే రాజ
న్య ఇషవ్యశ్శూరో మహారథో జాయతామిత్యాహ। రాజన్య ఏవ
శౌర్యం మహిమానం దధాతి। తస్మాత్పురా రాజన్య ఇషవ్యశ్శూరో
మహారథో జాయత। దోగ్ధ్రీ ధేనురిత్యాహ। ధేన్వామేవ పయో ద
ధాతి। తస్మాత్పురా దోగ్ధ్రీ ధేనురజాయత॥ వోఢాఽనడ్వానిత్యాహ।

అనడుహ్యేవ వీర్యం దధాతి । తస్మాత్పురా వోఢానడ్వాన్జాయత ॥
ఆశుస్సప్తిరిత్యాహ । అశ్వ ఏవ జవం దధాతి । తస్మాత్పురాఽఽశుర
శ్వోఽజాయత॥ పురంధిర్యోషేత్యాహ। యోషిత్యేవ రూపం దధాతి ।
తస్మాత్స్త్రీ యువతిః ప్రియా భావుకా । జిష్ణూ రథేష్ఠా ఇత్యాహ । ఆహ
వై తత్ర జిష్ణూ రథేష్ఠా జాయతే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే । స
భేయో యువేత్యాహ । యో వై పూర్వవయసీ । స సభేయో యువా ।
తస్మాద్యువా పుమాన్ప్రియో భావుకః॥ ఆస్య యజమానస్య వీరో జా
యతామిత్యాహ । ఆహ వై తత్ర యజమానస్య వీరో జాయతే । య
త్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ నికామే నికామే నః పర్జన్యో వర్షత్విత్యా
హ। నికామే నికామే హ వై తత్ర పర్జన్యో వర్షతి । యత్రైతేన యజ్ఞే
న యజన్తే॥ ఫలిన్యో న ఓషధయః పచ్యన్తామిత్యాహ । ఫలిన్యో హ
వై తత్రౌషధయః పచ్యన్తే । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ యోగక్షే
మో నః కల్పతామిత్యాహ । కల్పతే హ వై తత్ర ప్రజాభ్యో యోగక్షే
మః । యత్రైతేన యజ్ఞేన యజన్తే॥ అన్నాద్వై ప్రజాః ప్రజాయన్తే ।
యాః కాశ్చ పృథివీగ్ శ్రితాః । అథో అన్నేనైవ జీవన్తి । అథైనదపి
యన్త్యన్తతః । అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తస్మాత్సర్వౌషధ
ముచ్యతే । సర్వం వై తేఽన్నమాప్నువన్తి । యేఽన్నం బ్రహ్మోపాస
తే । అన్నగ్ం హి భూతానాం జ్యేష్ఠమ్ । తస్మాత్సర్వౌషధముచ్యతే।
అన్నాద్భూతాని జాయన్తే। జాతాన్యన్నేన వర్ధన్తే. అద్యతేఽత్తి చ

భూతాని । తస్మాదన్నం తదుచ్యతఇతి ।తస్మాద్వా ఏతస్మాదన్నరసమయాత్ । అన్యోఽన్తరఆత్మాప్రాణమయః । తేనైషపూర్ణః । సవాఏష పురుషవిధఏవ । తస్యపురుష విధతామ్ । అన్వయంపురుషవిధః॥ తస్య ప్రాణఏవశిరః । వ్యానోదక్షిణః పక్షః । అపాన ఉత్తరఃపక్షః॥ ఆకాశ ఆత్మా । పృథివీపుచ్ఛం ప్రతిష్ఠా । తదప్యేషశ్లోకోభవతి॥ సహనావవతు...ఓంశాంతిశ్శాంతిః ॥ ఇత్యన్నసూక్తం సమాప్తమ్. చీ॥ ల॥

షట్పవిత్రధారణ విషయః.

శ్లో॥ సంకల్పపూర్వం యేదర్భాః పాదశౌచేవిసర్జయేత్ । పాదశౌచేతు యేదర్భా విష్టరాం తేవిసర్జయేత్ ॥ విష్టరాం తేతు యేదర్భావికిరాం తేవిసర్జయేత్ ।వికిరాం తేతు యేదర్భాపీఠంధత్తేవిసర్జయేత్॥ పీఠంధత్తేతు యేదర్భా ఆసీమాం తేవిసర్జయేత్ । ఆసీమాం తేతు యేదర్భాః హరేహానివిసర్జయేత్॥ ఇతిశ్రాద్ధేషట్పవిత్ర ధారణం కేషాంచిన్మతమ్॥

ఇతి షట్పవిత్ర విషయ స్సమాప్తః.

వి శ్వే దే వ నిర్ణ యః.

శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూ సంకీర్త్యా వైశ్వదేవకౌ। నాందీముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకామకౌ । పురూరవార్ద్రవౌ చైతౌ పార్వణేసముదాహృతౌ। హోమశ్రాద్ధే ధనురుచీతీర్థే ధురివిలోచనౌ॥ ఏకోద్దిష్టేరుద్రసజ్ఞో విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ॥

ఇతి విశ్వేదేవనిర్ణయ స్సమాప్తః.

మ హా ల య ప్ర క ర ణ మ్.

పితౄణాంపశ్చిమేభాగేమాతృపిండం యథాక్రమమ్। మహామహాశ్చ లిత్పూర్వంఆత్మపత్న్యస్తదుత్తరమ్। సుతభ్రాతృపితృవ్యాశ్చ మాతామహాశ్చ మధ్యమే । మాతామహ మహీమధ్యే మాతులాస్సహభార్యకాః॥ దుహిత్రాదితతోఽన్యేషాం శేషందక్షిణతో విధిః॥

పుంపిండావామతః స్త్రీణాం తత్పాత్రం సముపస్థితమ్ । అంగుష్ఠపరిమా
ణాతు గోత్రమన్యం నసంస్పృశేత । నిరాశాః పితరోయాంతి విప
రీతోభవేద్యది॥ ఏవంగుణ...పుణ్యతిథౌ పితృపితామహప్రపితామహా
నాం...గోత్రాణాం శర్మణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం । మాతృపితా
మహీప్రపితామహీనాం గోత్రాణాం...పదాయీనాం వసు...ణాం।
సపత్నీమాతుః గోత్రాయాః దాయ్యాః రూపాయాః । మాతామహ
మాతుఃపితామహమాతుః ప్రపితామహానాం గోత్రాణాం శర్మణాం
వసురు...పాణాం। మాతామహీ మాతుఃపితామహీ మాతుఃప్రపితా
మహీనాం గోత్రాణాం...పదాయీనాం... పాణాం । ఆత్మపత్న్యాః
గోత్రాయాః...పదాయ్యాః॥ వసురూపాయాః।సుతస్య...గోత్రస్య...
శర్మణఃవసురూపస్య।భ్రాతుః...గోత్రస్య...శర్మణఃవసురూపస్య।పితృ
వ్యస్య...గోత్రస్య...శర్మణఃవసురూపస్య। మాతులస్య గోత్రస్యశర్మ
ణఃవసురూపస్య। దుహితుః...గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూపా
యాః। ఆత్మభగిన్యాఃగోత్రాయాః...పాయాః। దౌహిత్రస్య గోత్రస్య
శర్మణఃవసురూపస్య। భాగినేయకస్య గోత్రస్యశర్మణః వసురూపస్య।
పితృష్వసుః గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూపాయాః। మాతృష్వ
సుః గోత్రాయాః...పదాయ్యాః వసురూపాయాః। జామాతుఃగోత్ర
స్య శర్మణః వసురూపస్య । భావుకస్య గోత్రస్య...స్య।స్నుషాయాః
గోత్రాయాః...పదాయ్యాః వసురూపాయాః । శ్వశురస్య గోత్రస్య
శర్మణః వసురూపస్య। శ్వశ్వాః గోత్రాయాః...పదాయ్యాఃవసురూ
పాయాః । స్యాలకస్య గోత్రస్య శర్మణఃవసురూపస్య । స్వామినః ।
గురోః । రిక్థినః।ధురివిలోచనసంజ్ఞికానాంవిశ్వేషాందేవానాంచకన్యా
గతే సవితరి ఆషాఢ్యాదిపంచమాపరపక్షే కర్తవ్య సకృన్మ
ఖ్యాన్న శ్రాద్ధం అన్నేన హావిషాన హైవ మద్య కరిష్యే ఇతిసంకల్ప్య
విశేషః॥ [illegible]మాస శ్రాద్ధవత్ కేచిత్కుర్వంతి।తీర్థశ్రాద్ధాదిసర్వమప్యే
వమేవ।సపిండీకరణానుమాసికోనాబ్దికసంవత్సరవిమోకప్రతిసాంవత్స

రికాఖ్యాని పిండత్రయయుక్తాని పిండపితృయజ్ఞ ప్రకృతికాని। ఇతరా
ణిసర్వాణ్యపి శ్రాద్ధాని పిండషట్కయుక్తాని।

హిరణ్యశ్రాద్ధమ్.

ఏవం...పుణ్యతిథౌ పితుఃపితౄణా మక్షయపుణ్యలోక ఫలా
వాప్త్యర్థం మకరసంక్రమణాదిశ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్యశ్రాద్ధంకరిష్యే।
కాలే అధికారసిద్ధ్యర్థం యథాశక్తి సంభవత్ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే।
సమస్త...ప్రీణాతి। పితుః పితౄణాం అక్షయపుణ్యలోక ఫలావా
ప్త్యర్థం హిరణ్యశ్రాద్ధం కర్తుం అధికారసంపదస్త్వితి...స్తు। కాలశ్చ
ముఖ్యకాలోఽస్తు...శివః। ఓంభూః...పుణ్యతిథౌ ప్రా...తీ - పితుః
పితౄణాం...ర్థం పితృపితామహ ప్రపితామహానాం గోత్రాణాంశర్మ
ణాం వసురుద్రాదిత్యరూపాణాం మాతృపితామహీప్రపితామహీనాం
గో...ణాం మాతామహ మాతుఃపితామహమాతుఃప్రపితామహా
నాం గో...ణాం సపత్నీకానాం ధనురుచిసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం
దేవానాంచమకరసంక్రమణాది శ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధంహిరణ్య
ద్రవ్యేణ సంకల్పవిధానేన యుష్మదనుజ్ఞయా సదైవ మద్యకరిష్యే।
ధనురుచిసంజ్ఞకానాం విశ్వేషాం దేవానాం స్థానే...క్షణః ప్రసాదః
కరణీయః। అస్తుకరణీయః। పితృపితామహ ప్రపితామహానాం...
ణాం సపత్నీకానాం స్థానే...కరణీయః। మాతామహమాతుఃపితా
మహ... ణాంసపత్నీకానాంస్థానే...కరణీయః। అక్రోధనైః...తా
భ్యాంచైవ నమస్కృత్యతతశ్శ్రాద్ధం ప్రవర్తయేత్। ఆచమ్య ఏవం...
తిథౌపితుః పితౄణాం అక్షయపుణ్యలోకఫలావాప్త్యర్థం మకరసంక్ర
మణ శ్రాద్ధప్రతినిధి హిరణ్యశ్రాద్ధే యుష్మదనుజ్ఞయా ప్రక్రాంతం
ప్ర[illegible]ర్మ కరిష్యే। కురుష్వ। అపహతా...పితరోహవేషు।పితృస్థా
తామహస్థానే తూష్ణీంమండలత్రయం కృత్వా। సవ్యమ్।విశ్వే
దేవస్థానే యవోదకేనాభ్యుక్ష్య చతురశ్రమండలం కృత్వా తతఃహిర
ణ్యద్రవ్యాణిసంప్రోక్ష్య। ఓంభూర్భువస్సువః...శ్రాద్ధయోగ్యాభవం

త్వితిభవంతో బ్రువంతు ॥ శ్రాద్ధకాలేగయాంధ్యాత్వా... ప్రవర్తయే
పవిత్రయ॥ ధనురుచిసం...నామిదమాసనమ్॥ సుఖాసనమ్ ॥ విశ్వే
దేవదైవేక్షణః క్రియతామ్॥ ఓంతథా ప్రాప్నోతు భవాన్ ॥ ప్రాప్న
వాని ॥ గంధద్వారాం...శ్రియమ్॥ధనరు...వాః ॥ అమీవోగంధాః॥
సుగంధాః ॥ ఆయనే...మే పుష్పార్థాఇమే అక్షతాః ॥ సుపుష్పాణి ॥
ధూరసి...ర్వామః ॥ ధనురు...వాః ॥ అయంవోధూపః ॥ సుధూపః
ఉద్దీప్య...దిశోదిశ॥ ధను...వాః ॥ అయంవోజ్యోతిః సుజ్యోతిః ॥యు
వాసు...తః॥ అంతః...నమమ ॥ సు ానః ॥ తదభావే సాక్షతాఇమే
కుశాఃసుకుశాః ॥ అర్చనం సం...రస్తు॥ భవదనుజ్ఞయా పిత్రాద్యర్చ
నంకరిష్యే ॥ పితృపితామహ ప్రపితామహానాం...సపత్నీకానామిద
మాసనమ్॥ సుఖాసనమ్॥ పితృపితా...నాం సపత్నీకానాం సంక్రమ
ణశ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్య శ్రాద్ధేక్షణః క్రియతాం ఓంతథా ॥ ప్రాప్ను
వంతు...ప్రాప్నవాని॥ తతఃపూర్వోక్తప్రకారేణగంధాదిసర్వంకుర్యా
త్॥ తతః మాతామహాద్యర్చనం కరిష్యే ॥ మాతామహామాతుః...

ణాంసపత్నీకానామిద మాసనమ్ ॥ సుఖాసనమ్॥ సంక్రమణశ్రాద్ధ
ప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధేక్షణః క్రియతామ్ ॥ ఓంతథాసర్వంపూర్వవ
త్కుర్యాత్ ॥ యుష్మదనుజ్ఞయా మండలాద్యర్చనం కరిష్యే ॥ పత
స్థానేషుహిరణ్యంనిధాయ ॥ దేవసవితః ప్రసువ ॥ పృథివీ...స్వాహా॥
శ్రీవిష్ణోహిరణ్యంరక్షస్వ ॥ ధనురు...వా ఇదం వోహిరణ్యంహవ్యంధ
ను...వాదేవతా ఇదంవోహిరణ్యం హవ్యం బ్రాహ్మణస్త్వహ...చ్ఛా
యేయం ధను...భ్యః ఇదంహిరణ్యం హవ్యం తత్సత్ ॥ స్వాహాన
మమ ॥ గయాయాం...దత్తమస్తు ॥ యేదేవా... జుషధ్వమ్॥ ప్రాచీ
నావీతీ॥దేవసవితః ప్రసువ॥పృథివీ తే... స్వధా॥శ్రీవిష్ణోకవ్యంరక్షస్వ॥పితృ
పితా...సపత్నీకాః ఇదంవోహిరణ్యం పితృపితా...సపత్నీకా మాపా
దేవాదేవతా ఇదం హిరణ్యంకవ్యం బ్రాహ్మ...హిరణ్యం కవ్యం తత్స
త్ ॥ స్వధా...దత్తమస్తు॥ యేచేహ...సుకృతం జుషస్వ ॥ దేవసవితః

ప్రసువ । పృథివీ తే...సురే । మాతామహ మాతుః ...త్రీకాఇదం హిరణ్యాంకవ్యం మాతామ ...కారూపాదేవా దేవ తేదం హిరణ్యాంకవ్యం బ్రా...దత్తమస్తు । యేచేహా...జుషస్వ॥ దశగాయత్రీ మంత్ర జపంకుర్యాత్ । సప్తవ్యాధా... సతతం పితృముక్తిహేతూన్ । గయ గయా! ఏవం...పుణ్యతిథౌపితుః పిత్రాణాం అక్షయ...ర్థం సంక్రమణ శ్రాద్ధప్రతినిధిహిరణ్యశ్రాద్ధేపితృ...రూపాన్ సపత్నీకాన్ । మాతామహా...రూపాన్ సపత్నీకాన్। ధనురుచి......దేవా నుద్దిశ్యమయా క్రియమాణహిరణ్యశ్రాద్ధేన-పితృపితా...సపత్నీకానాంమాతామహ ...సపత్నీకానాంఏతేషాం ఏతానాంగయహిరణ్యశ్రాద్ధేనైవఅక్షయా తృప్తిర్భూత్వాపునరావృత్తిరహితశాశ్వతబ్రహ్మలోకే సత్యనివాససిద్ధి ...బ్భవంతు।పునరా...రస్తు॥సర్వంసగు...తత్సర్వబ్రహ్మార్పణమస్తు॥హిరణ్యం బ్రాహ్మణాయదద్యాత్ । ఇతి హిరణ్యశ్రాద్ధం సమాప్తమ్.

సంకల్పశ్రాద్ధమ్.

శ్లో॥ ఆవాహనార్ఘ్యదానేచ అగ్నౌకరణమేవచ। పిండస్వధాని నయనేసంకల్పే పంచవర్జయేత్॥ అంగానిపితృయజ్ఞస్య యదాకర్తుం నశక్నుయాత్। సంకల్పశ్రాద్ధ మేవాసౌకుర్యాదర్ఘ్యాది వర్జితమితి॥ అత్యక్తాగ్నేస్తుపి డో క్తిస్తస్మాత్సం కల్ప్య భోజయేత్ । సంకల్పంతు యదాకుర్యాన్నకుర్యాత్పాత్రపూరణమ్ । నావాహనాగ్నౌ కరణే పిండాంశ్చైవ నదాపయేదితి । ఉచ్ఛిష్టపిండోపి నదాతవ్యః । సంకల్ప్యంతు యదాశ్రాద్ధంనకుర్యాత్పాత్రపూరణమ్। వికిరశ్చనదాతవ్య ఇతి స్మృత్యంతరాత్ । ఇతిసంకల్పశ్రాద్ధం సమాప్తం.



శ్రీశుకప్రశ్నావళి

వేదాంతగ్రంథమాల

ఓమ్.

పరబ్రహ్మణేనమః.

ప్రాచీన ధర్మశాస్త్ర గ్రంథాములనుండి

సంగ్రహింపఁబడిన,

ఆబ్దిక శ్రాద్ధవిధి.

ఇది,

శ్రీ బృందావన పట్టణ నివాసులైన

చెల్లా నాగలింగశాస్త్రులవారి పుత్రుఁడగు

లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిచే

ఆంధ్రతాత్పర్య సహితముగా వ్రాయఁబడి,

కావూరి రంగయ్యశాస్త్రులవారిచే సరిచూడఁబడి,

స్వకీయ

శ్రీఆర్యానందముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపించి ప్రచురింపఁబడియె.

మచిలీపట్టణము.

మొదటికూర్పు - 250 - ప్రతులు.

Rigistedre Copy, Right.

దీనివెల 0—2—0

1917.



శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

ఆబ్దికవిధి.



శ్లో॥ దంతధావనమభ్యంగం నఖకేశనికృంతనం।
కర్తాకుర్వీతపూర్వేద్యు ర్భోక్తాచైవపరేహని॥ ౧॥

తా॥ పండ్లుతోముకొనుట, తలంటుకొనుట, గోళ్లుతీసికొనుట, వపనముచేయించుకొనుట, యీకృత్యములు ఆబ్దికమునకు పూర్వదినమందు కర్తచేయవలయుననియు ఆబ్దికమునకు పరదినమందు భోక్తచేయవలయుననియు చెప్పిరి.

శ్లో॥ ఆమశ్రాద్ధంతుపూర్వాహ్ణే ఏకోద్దిష్టంతుమధ్యమే।
పార్వణంచాపరాహ్ణేస్యా త్ప్రాతర్వృద్ధినిమిత్తకమ్॥ ౨॥

తా॥ ఆమశ్రాద్ధము పూర్వాహ్ణమునందు (అనఁగా రెండుజాములకు పూర్వము) జేయవలయును. ఏకోద్దిష్టము మధ్యాహ్నకాలంబున జేయవలయును. అన్నముచేనాచరింపఁబడు ఆబ్దికములను రెండుజాములకుపైని జేయవలయును. అదియేవిధమనగా. అప్పుడుండు అహఃప్రమాణము నయిదుభాగములుచేసి రెండవభాగములో వామశ్రాద్ధము మూడవభాగములో ఏకోద్దిష్టము నాల్గవభాగములో నన్నశ్రాద్ధ మాచరింపవలయును, ఇట్లు ప్రాతఃకాలము మొదలు క్రమంబున వృద్ధిగాజెప్పఁబడినది.

శ్లో॥ మృతాహంచసపిండంచ గయాశ్రాద్ధంమహాలయం।
ఆపన్నోపినకుర్వీత శ్రాద్ధమామేనకర్హిచిత్॥ 3॥

తా॥ ప్రత్యాబ్దికము, సపిండీకరణము, గయాశ్రాద్ధము, మహాలయశ్రాద్ధము, యీశ్రాద్ధములను తానెంత యాపత్తులోనుండినను ఆమపదార్థముచే జేయఁగూడదు. అన్నశ్రాద్ధముగా జేయవలయును.

శ్లో॥ దంతధావనతాంబూలం క్షౌరాభ్యంగమభోజనం।
రత్యౌషధపరాన్నంచ శ్రాద్ధకర్తావివర్జయేత్॥ ౪॥

తా॥ పండ్లుతోముకొనుట, తాంబూలమువేసికొనుట, క్షౌరము, అభ్యంగనము, భోజనము చేయకుండుట, సంభోగము, ఔషధము, ఇతరులయన్నము, భుజించుట, యీ కృత్యములను శ్రాద్ధమును పెట్టుయజమానుఁడు ఆబ్దికదినంబున విడువవలయును.

శ్లో॥ పునర్భోజనమధ్వానం భారాధ్యయనసంగమం।
దానంప్రతిగ్రహం హోమం శ్రాద్ధభోక్తాష్టవర్జయేత్॥ ౫॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు భోక్తగానుండనట్టి పురుషుండు శ్రాద్ధదినమునందు రెండవ సారి భుజించుట, మార్గంబుననడచుట, బరువుమోయుట, అధ్యయనముచేయుట, సంభోగము, దానమిచ్చుట, దానముపుచ్చుకొనుట, హోమముచేయుట, ఈయెనిమిది కృత్యములను విడువవలయును.

శ్లో॥ ముక్తకచ్ఛాతు యానారీముక్తకేశీతథైవచ।
హసంతీపచతిశ్రాద్ధేనిరాశాః పితరోగతాః॥ ౬॥

తా॥ స్త్రీవస్త్రవిహీనముగాగాని తలవెంట్రుకలను ముడివేసికొనకగాని నవ్వుచుగాని వంటజేసినయెడల పితృదేవతలు ఆశారహితులై వెళ్ళిపోదురు.

శ్లో॥ ఆమంత్రితస్తుయో విప్రోభోక్తుమన్యత్రగచ్ఛతి।
నరకాణాంశతంప్రాప్య చండాలేష్వభిజాయతే॥ ౭॥

తా॥ ఏబ్రాహ్మణుఁడు శ్రాద్ధమునకు భోక్తగానియమింపఁబడి తిరిగి మఱియొక ప్రదేశమునకు భుజించుటకు వెళ్ళునో అట్టివాడు నూఱునరకముల ననుభవించి పిమ్మట చండాల వంశమునందు బుట్టును.

శ్లో॥ నిమంత్రణంకారయిత్వా నివారయతియోద్విజం।
బ్రహ్మహత్యామవాప్నోతి శూద్రయోనౌచజాయతే॥ ౮॥

తా॥ శ్రాద్ధకర్తయొక బ్రాహ్మణునిభోక్తగా నియమించి తిరిగి వద్దనిచెప్పినచో యతఁడు బ్రహ్మహత్యాదోషమునుబొంది జన్మానంతరంబున శూద్రవంశమునందుబుట్టును.

శ్లో॥ నిమంత్రితశ్చరన్యేవ కుర్యాచ్ఛ్రాద్ధేవిలంబనం।
చిరకాలంభవేద్ద్రోహీపచ్యతే నరకాగ్నినా॥ ౯॥

ఆబ్దికవిధి.

తా॥ శ్రాద్ధమునందు భోక్తగానియమింపఁబడినవాడు స్వార్థముగా దిరుగుచు చాలాసేపు యాలస్యముజేసినయెడల అట్టివాడు ద్రోహముచేసినవాడై నరకమందైన యగ్నిచే దహింపఁబడును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేగ్రాహ్యాస్త్రయస్సాగ్రాః కుశాస్స్యుష్షోడశాంగుళాః ।
ద్విమూలమేకతఃకుర్యాత్పవిత్రం చాగ్రమేకతః॥ ౧౦॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందుపవిత్రము నిమిత్తము పదియారంగుళములుపొడవుగల మూడు దర్భలను తీసికొని వానిలో రెండుదర్భల మొదళ్ళు యొకప్రక్కకు నొకదర్భయొక్క మొదలు మఱియొకప్రక్కకు నుండులాగున సమయముగానుంచి ముడిఒక యంగుళము పొడవుండునట్లుగాను ముడిక్రిందవలయము రెండంగుళము లుండునట్లుగాను ముడిపైని కొనలు నాలుగంగుళములు పొడవుండునట్లుగాను పవిత్రమును కట్టవలయును.

శ్లో॥ ద్వ్యంగుళంమూలవలయం గ్రంధిరేకాంగుళంతథా ।
చతురంగుళమగ్రం స్యాత్పవిత్రస్యప్రమాణకమ్॥ ౧౧॥

తా॥ శ్రాద్ధమును ప్రారంభించుటకు సంకల్పముజేయునప్పుడు ధరించిన దర్భలను బ్రాహ్మణపాదప్రక్షాళనముజేసిన పిమ్మట విడిచిపెట్టవలయును పిమ్మట అర్చనజేయుటకు ముందుగా ధరించినదర్భలను శ్రాద్ధాంతమునందు విడువవలయును ఈదర్భల విసర్జన విషయమై యజుర్వేదులకు నారుస్థలములు చెప్పిరి. ఋగ్వేదులకు రెండుస్థలములనియుచెప్పబడెను. వీనివిషయమైనాచేవ్రాయఁబడినయాజుషస్మార్తానుక్రమణికయందుఁజూడదగును.

శ్లో॥ సంకల్పాదౌచయేదర్భాస్త్యాజ్యా విప్రాంఘ్రిశోధనే ।
అర్చనాద్యాధృతాయేచత్యాజ్యాశ్శ్రాద్ధవిసర్జనే॥ ౧౨॥
త్యాగేషట్సుపవిత్రాణి యజుషాంశ్రాద్ధకర్మణి ।
బహ్వృచానాం ద్వయోశ్చైవవిధిరేషఉదాహృతః॥ ౧౩॥

తా॥ మొదటిసంవత్సరమున యాబ్దికమునందు అయిదుదర్భలచేతను అటుపిమ్మట ప్రతిసంవత్సరమున పెట్టబడు అబ్దికమున యేడుదర్భలచేతను తీర్థశ్రాద్ధము మహాలయములయందు తొమ్మిదిదర్భలచేతను కూర్చను కట్టవలయును.

శ్లో॥ ప్రథమాబ్దేపంచదర్భైః ప్రత్యబ్దేసప్తభిస్తథా ।
తీర్థేమహాలయేచైవ నవదర్భైస్తుకూర్చకః॥ ౧౪॥

తా॥ భార్యాగ్ని లేనివాఁడును భార్యకలవాఁడైనవాడు అగ్నిహోత్రమునందుఁ జేయదగిన క్రియలు పితృస్థాన నిమంత్రితుఁడైన బ్రాహ్మణుని హస్తమునందు హోమముచేయవలయును. బ్రహ్మచారియు భార్యావిహీనుఁడును విశ్వేదేవస్థాన నిమంత్రితుఁడగు బ్రాహ్మణుని హస్తమునందు హోమముజేయఁగలయును.

శ్లో॥ అనగ్నిర్బ్రహ్మచారీచ శ్రాద్ధంకుర్వీతపార్వణం।
పితృభిస్సమనుజ్ఞాతో వైశ్వదేవేతుసాయతే। ౪౯॥
కృత్వాదేవక రేసగ్నిశ్శేషంపిత్ర్యేగ్నికీ పేత్।
నహాస్మృతాశ్శేషభాజో విశ్వేదేవాఃపురాణగైః॥ ౫౦॥

తా। అగ్నిహోత్రములేనివాఁడును బ్రహ్మచారియునగునాఁడు శ్రాద్ధమును పార్వణముక్తముగా నాచరించుచు పితృస్థానీయభోక్తచేననుజ్ఞనుబొంది విశ్వేదేవస్థానమందుండిన బ్రాహ్మణుని హస్తమునందు హోమముసేయవలయును. ఇట్లుభార్యాగ్ని లేనివాఁడు విశ్వేదేవునిహస్తమునందు హోమముచేసి మిగిలినది పితృపాత్రయందుంచవలయును. ధర్మశాస్త్రజ్ఞులు శేషమునకు విశ్వేదేవతలు పొందతగిన వారుకారని చెప్పిరి.

శ్లో॥ కుశైరాజ్యంగృహీత్వాతు మూర్ధానందివఇత్యృచా।
దైవపూర్వాణిపక్వాని భాజనాన్యభిఘారయేత్॥ ౫౧॥

తా॥ ఆజ్యములో దర్భలనుముంచి "మూర్ధానందివ" అను మంత్రము నుచ్చరించుచు పాత్రాభిఘారము ముందు విశ్వేదేవస్థానమునందును పిమ్మట పితృస్థానమునందును జేయవలయును.

శ్లో॥ ఆమాస్విత్యాదికాన్మంత్రాన్ సూక్తానిచజపన్స్వయం।
సర్వైర్నైవతతోన్నాదివిధినాపరివేషయేత్॥ ౫౨॥

తా॥ "ఆమాసు" ఈమొదలగు మంత్రములను సూక్తములను ఒదువుచు తాను సర్వముగా నన్నము మొదలగువానిని యధావిధిగా నుంచవలయును.

శ్లో॥ అన్నంచపాయసంభక్ష్యం ఘృతంచవ్యంజనాదికం।
సూపమంతేప్రదాతవ్యం సర్వంస్యాద్దైవపూర్వకమ్॥ ౫౩॥

తా॥ ముందుగా నన్నమును పిమ్మట పాయసము భక్ష్యములు నెయ్యి కూరలు మొదలగునవి చివరకు సూపమునుంచవలయును. ముందువిశ్వేదేవస్థానమునందును పిమ్మట పితృస్థానమునందు నుంచవలయును.

శ్లో॥ కర్తా వాప్యథవా పుత్ర శ్శిష్యో వా పరివేషయేత్।
శాకాదీన్ పురతో స్థాప్య భక్ష్యం భోజ్యంచ వామతః॥ ౧౪॥
మధ్యే చాన్నం ప్రతిష్ఠాప్య దక్షిణే ఘృతపాయసం।
నాపవిత్రేణ హస్తేన నచైకేన వినా కుశమ్॥ ౧౫॥
నాయసేనైవ పాత్రేణ శ్రాద్ధేషు పరివేషయేత్।

తా॥ తానుగాని, తనభార్యగాని, కుమారుఁడుగాని, శిష్యుఁడుగాని భోజనపదార్థముల నుంచఁగలయును. కూరలను ముందరను భక్ష్యములు భోజ్యములను ఎడమప్రక్కను నెయ్యి పరమాన్నము కుడిప్రక్కను నడుమ అన్నము నుంచవలయును. ఒక్కహస్తముతో గాని దర్భలు లేకుండా రిక్తహస్తముతో గాని, యినుపపాత్రలతో గాని శ్రాద్ధములయందు పదార్థములను వడ్డించకూడదు.

శ్లో॥ అన్న ప్రశంసా సూక్తాని కర్తా వాన్యోపి వాచయేత్।
యది భోక్తాన్న సూక్తాని జపేచ్ఛ్రాద్ధం వినశ్యతి॥ ౧౫॥

తా॥ అన్నసూక్తములను కర్తగాని, యితరబ్రాహ్మణులుగాని, పఠించవలయును గాని, శ్రాద్ధభోక్తలు పఠించగూడదు. అలాపఠించినయెడల శ్రాద్ధము వ్యర్థమగును.

శ్లో॥ నజపేయుర్ద్విజా మంత్రా న్భోక్తారశ్శ్రాద్ధకర్మణి।
స్వాదోస్సూక్తం జపేయుస్తే నతు యద్వామదైవ్యకమ్॥ ౧౬॥

తా॥ శ్రాద్ధభోక్తలు శ్రాద్ధమందు మంత్రములను జదువగూడదు. స్వాదుసూక్తమును మాత్రము పఠించవలయును.

శ్లో॥ ప్రేతశ్రాద్ధే సపిండేచ నజపేదన్నసూక్తకం।
తీర్థశ్రాద్ధే గయాశ్రాద్ధే నజపేత్పితృసూక్తకమ్॥ ౧౭॥

తా॥ ప్రేతశ్రాద్ధమునందు సపిండీకరణమునందు అన్నసూక్తమును పఠింపగూడదు. తీర్థశ్రాద్ధమునందు గయాశ్రాద్ధమునందు పితృసూక్తములను పఠింపఁగూడదు.

శ్లో॥ షోడశే మాసికే చైవ తీర్థే చైవ సపిండకే।
నిత్యశ్రాద్ధోదకుంభేచ పితృసూక్తాని వర్జయేత్॥ ౧౮॥

తా॥ షోడశమునందు మాసికమునందు తీర్థశ్రాద్ధమునందు సపిండీకరణమునందు నిత్యశ్రాద్ధమునందు ఉదకుంభశ్రాద్ధమునందు పితృసూక్తములను విడువవలయును.

శ్లో॥ కరశుద్ధిరపోశానం వికిరంపఙ్క్తివారణం।
చులికశ్చవిసర్గశ్చ షడేతేపితృపూర్వకాః॥ ౬౦॥

తా॥ హస్తోదకము, ఆపోశనము, వికిరాన్నము, పఙ్క్తివారణము, చులికము, విసర్జనము, ఈయారును పితృస్థానమునందు ముందుగా నాచరించి పిమ్మట విశ్వేదేవస్థానమునందు జేయవలయును.

శ్లో॥ చిత్రగుప్తబలిందద్యాన్ననిశిశ్రాద్ధకర్మణి।
యదికుర్యాత్సమూఢాత్మా రౌరవంనరకంవ్రజేత్॥ ౬౧॥

తా॥ రాత్రులయందు శ్రాద్ధమాచరించవలసినప్పుడు చిత్రగుప్త బలినియ్యగూడదు అజ్ఞానుడై యిచ్చెనేని రౌరవమను నరకమునుబొందును.

శ్లో॥ భుంజానాన్ శ్రావయేద్విప్రాన్ రక్షోహాన్ పితృలింగకాన్।
పురాణాదీనిమన్త్రాణి విష్ణుసూక్తాన్ పితృస్తుతిం॥ ౬౨॥

తా॥ భోక్తలు భుజింపుచుండగా రాక్షస పరిహారము కొఱకు పితృసూక్తములు విష్ణుసూక్తములు మంత్రములు పురాణములు మొదలగు వానిని పఠియింపవలయును.

శ్లో॥ అధిశ్రవణహీనంతు శ్రాద్ధంకుర్వీతమూఢధీః।
తదన్నంచాసురైర్భుక్తం తద్రసంసురయాసమం॥ ౬౩॥

తా॥ అజ్ఞానుడై శ్రాద్ధమునందు అధిశ్రవణము పఠింపజేయకుండెనేని అట్టియన్నమును రాక్షసులు భుజియించుదురు ఆశ్రాద్ధమునందు కల్పింపబడిన రసములు కల్లుతో సమానమైనవి.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణైఃప్రోక్షయిత్వాన్నం గాయత్రీంసముదీరయేత్।
పరిషేచనమన్నస్య కారయేద్దేవపూర్వకమ్॥ ౬౪॥

తా॥ గాయత్రీమంత్రమును జదువుచు బ్రాహ్మణులన్నమును ప్రోక్షించవలయును అన్నపరిషేచనము విశ్వేదేవస్థానమునందు ముందుగా జేయవలయును.

శ్లో॥ ఊర్ధ్వపుండ్రంత్రిపుండ్రంవా లలాటేయస్యదృశ్యతే।
కర్తుశ్చైవాథభోక్తుశ్చ నిరాశాఃపితరోగతాః॥ ౬౫॥

తా॥ కర్తయొక్కగాని భోక్తయొక్కగాని ముఖమునందు ఊర్ధ్వపుండ్రముగాని త్రిపుండ్రముగాని యుండెనేని గానినిజూచి పితృదేవతలు శ్రాద్ధమును విడిచిపోవుదురు.

శ్లో॥ రంగవల్ల్యాంకృతాం రేఖాం స్కంధేమాలాంద్విజస్యచ।
లలాటేతిలకందృష్ట్వా నిరాశాఃపితరోగతాః॥ ౬౬॥

తా॥ గృహమునందు రేఖలుగా నలంకరింపఁబడిన ముగ్గును, బ్రాహ్మణులయొక్క మూపునపుష్పమాలికను ముఖమునందు అలంకారమును జూచి పితృదేవతులు ఆశవదలి పోని వెళ్ళిపోవుదురు.

శ్లో॥ తులసీబిల్వపత్రంచ రక్తపుష్పాణి కేతకీం।
జాజీదర్శనమాత్రేణ నిరాశాఃపితరోగతాః॥ ౬౭॥

తా॥ తులసీదళములను మారేడుదళములను ఎఱ్ఱనిపుష్పములను మొగలిజాజి మొదలగు పుష్పములను జూచి నంతమాత్రముననే పితృదేతులాశారహితులై వెడలిపోదురు.

శ్లో॥ ఘంటానాదంవివాదంచ హుంకారంహాస్యరోదనే।
అవాచ్యవచనంశ్రుత్వా నిరాశాఃపితరోగతాః॥ ౬౮॥

తా॥ ఘంటాధ్వనిని కలహమును హుంకారమును పరిహాసవచనములను రోదనమును వచింపరాని మాటలను వినుటయును సంభవించెనేని పితృదేవతులాశారహితులై వెళ్ళిపోవుదురు.

శ్లో॥ భుఞ్జీయచ్ఛ్రాద్ధకృన్మర్త్యో యదిపఙ్క్త్యాద్విజన్మనాం।
సయాతినరకంఘోరం పితృభిస్సహమజ్జతి॥ ౬౯॥

తా॥ శ్రాద్ధమాచరించిన యాజమాని భోక్తలయొక్క సంపక్తిగాభుజించినయెడల నాతడు వానిపితృదేవతులతోగూడ నరకమును పొందుచున్నాడు.

శ్లో॥ శ్రాద్ధపఙ్క్త్యాతుభుంజానో బ్రాహ్మణోబ్రాహ్మణంస్పృశేత్।
తదన్నమత్యజన్భుక్త్వా గాయత్ర్యష్టశతంజపేత్॥ ౭౦॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు పంక్తిలో బ్రాహ్మణులు భుజింపుచుండగా నొకబ్రాహ్మణుని మఱియొక బ్రాహ్మణుఁడు స్పృశించినేని యప్పుడుండినయన్నమును విడిచిపెట్టక భుజించి పిమ్మట నష్టోత్తరశతగాయత్రీజప మాచరించవలయును.

శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టలేపసంస్పర్శే ప్రక్షాళ్యాన్యేనవారిణా।
భోజనాంతేనరస్స్నాత్వా గాయత్రీత్రిశతంజపేత్॥ ౭౧॥

తా॥ ఉచ్ఛిష్టపదార్థముల స్పర్శకలిగినయెడల నితరమగు జలముచే కడిగికొని భోజనానంతరము స్నానముజేసి గాయత్రీమంత్రజపము మూడువందల పర్యాయములు జేయవలయును.

శ్లో॥ ఉచ్ఛిష్టోచ్ఛిష్టసంస్పర్శే స్పృష్టంపాత్రంవిసృజ్యచ।
సర్వాన్నంపూర్వవత్దత్వా భోజయేత్తద్విజోత్తమాః॥ ౭౨॥

తా॥ బ్రాహ్మణులు భుజియింపుచుండగా నన్యోన్యముచ్ఛిష్టము కలియుచుండగా నాయుచ్ఛిష్టపాత్రమును విసర్జించి తిరిగి మఱియొక విస్తరియుంచి దానిలో పూర్వము వలెనే సమస్తపదార్థములనుంచి యాబ్రాహ్మణుని భుజింపజేయవలయును.

శ్లో॥ నిమంత్రితస్తుయఃశ్రాద్ధే నశ్యేద్వావ్యాధిపీడితః।
వమేద్వాభోజనంప్రాప్తే ద్విజమన్యంతుభోజయేత్॥ ౭౩॥

తా॥ భోక్తగా నియమింపబడినవాడు మృతినొందినను లేకవానికి రోగముసంభవించినను లేక భుజింపుచుండగా నన్నము వెళ్ళిపోయినను మరియొక బ్రాహ్మణుని పిలచి శ్రాద్ధమాచరింపవలెను.

శ్లో॥ ద్విజాలాభేతుజ్వలనే హువేదితియమోబ్రవీత్॥ ౭౪॥

తా॥ బ్రాహ్మణుఁడు దొరకని పక్షమున నగ్నిహోత్రముఁలో హోమము జేయు వలయునని యముఁడుచెప్పెను.

శ్లో॥ నిమంత్రితస్యవిప్రస్య భోజనేముఖనిస్సృతే।
తతోనలంసమాధాయ సర్పిషాచరుణాపివా॥ ౭౫॥
ప్రాణాదిపంచభిర్మంత్రై ర్హుత్వాద్వాత్రింశసంఖ్యయా।

తా॥ నియమింపబడిన బ్రాహ్మణుఁడు వమనమును జేసికొనిన యెడల నగ్నిహోత్రమును స్థాపించి చరువు నెయ్యి మొదలగువానితో హోమముజేసి పిమ్మట ప్రాణాది అయిదుమంత్రములచే ముప్పదిరెండుపర్యాయములు హోమమును జేయవలయును.

శ్లో॥ అకృతేపిండదానేతు భుంజానోబ్రాహ్మణోవమేత్।
పునఃపాకాత్తుకర్తవ్యం పిండదానంయథావిధి॥ ౭౬॥

తా॥ బ్రాహ్మణుఁడు భుజియింపుచుండగా పిండప్రదానము గావింపకమునుపు అన్నమును వెళ్లబోసికొనిన యెడల తిరిగిపాకముగావించి పిండప్రదానమును యథా విధిగా జేయువలయును.

శ్లో॥ అకృతేపిండదానేపి పిత్రాద్యుదివమేత్తదా।
పునఃపాకంప్రకుర్వీత శ్రాద్ధంకుర్యాద్యథావిధి॥ ౭౭॥

తా॥ పిండప్రదానము జేయకపూర్వము పితృస్థానమందుండిన భోక్తకు వమనము సంభవించినయెడల తిరిగిపాకముజేసి యథావిధిగా శ్రాద్ధమాచరింపవలయును.

శ్లో॥ పితృర్థానాంత్రయాణాంచ పితాచవమతేయది।
తద్దినేచోపవాసస్స్యాత్ పునశ్శ్రాద్ధంపరేహని॥ ౭౮॥

తా॥ పితృస్థానమునందు నియమింపబడిన ముగ్గురిలో తండ్రికిగా నియమింపబడిన బ్రాహ్మణుడు వమనముజేసికొనిన యెడల నాదినమందు కర్తయుపవాసముండి మరు నాడు యథావిధిగా శ్రాద్ధమాచరింపవలయును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధవిఘ్నే ద్విజాతీనా మామశ్రాద్ధంప్రకీర్తితం।
అమావాస్యాదినియతం మాససంవత్సరాదృతే॥ ౭౯॥

తా॥ శ్రాద్ధమునకు విఘ్నము సంభవించినప్పుడు ఆమశ్రాద్ధము జేయవచ్చును విఘ్నముసంభవించి తిరిగి పెట్టవలసివచ్చినప్పుడు అమావాస్యమాసము సంవత్సరము మొదలగు నియమములేవియులేవు.

శ్లో॥ సంక్రాంతిషువ్యతీపాతే యుగమన్వష్టకాసుచ।
పితాచేద్వమతేదర్శే పునశ్శ్రాద్ధంనకారయేత్॥ ౮౦॥

తా॥ సంక్రాంతి శ్రాద్ధములయందు వ్యతీపాతాది శ్రాద్ధములయందు యుగాది శ్రాద్ధములయందు మన్వాదులయందు దర్శాదులయందు నీమొదలగు శ్రాద్ధములందు పితృస్థానమునందు నియమింపబడిన బ్రాహ్మణుడు వమనమును చేసికొనిన యెడల తిరిగి శ్రాద్ధమాచరింప నక్కరలేదు.

శ్లో॥ పితామహాదీనాం బ్రాహ్మణోవమతేయది।
సర్వమన్నంసమాదాయ హుత్వేదగ్నౌతులౌకికే॥ ౮౧॥
ప్రాణాదిపంచభిర్మంత్రైః కబళానాంప్రమాణతః।
ద్వాత్రింశదాహుతీర్హుత్వా శిష్టంకర్మసమాపయేత్॥ ౮౨॥

తా॥ పితామహప్రపితామహులస్థానమునందు నిమంత్రితులు విశ్వేదేవస్థానము నందు నిమంత్రితులు అగు బ్రాహ్మణులలో నెవరైనను వమనము జేసికొనిన యెడల ఆయన్నము నంతయుతీసి లౌకికాగ్నియందు 'ప్రాణాయస్వాహా' అనునది మొదలగు నయిదు మంత్రములచే మనము భుజియించెడు కబళములపరిమితిగా ముప్పదిరెండు యాహుతులనుజేసి మిగిలినకర్మను సమాప్తిని పొందించవలెను.

శ్లో॥ వికిరంభువిదాతవ్య ముచ్ఛిష్టేభ్యష్షడంగుళమ్॥ ౮౩॥

తా॥ వికిరాన్నము నుచ్ఛిష్టపాత్రల సమీపమునందు ఆరంగుళముల పరిమితి నుంచవలయును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేషువికిరందత్వా యోనాచామేన్మతిభ్రమాత్।
పితరస్తస్యషణ్మాసం భవంత్యుచ్ఛిష్టభాజనాః॥ ౮౭॥

తా॥ ఎవరు శ్రాద్ధమునందు వికిరాన్నమునుంచి యాచమనమునుజేయక మరచి పోవునో వానియొక్క పితృదేవతలారు మాసములపర్యంతము ముచ్ఛిష్టమును భుజియించు వారగుదురు.

శ్లో॥ ఉత్తరాచమనాత్పూర్వం పిండదానంభవేదిహ।
పశ్చాద్వాపిభవంత్యన్యే కేచిద్గృహ్యావిదోజనాః॥ ౮౮॥

తా॥ భోక్తలు భుజియించి యుత్తరాచమనముజేయక పూర్వమే పిండప్రదానమును జేయవలయునని కొందరు నుత్తరాచమనమయిన పిమ్మట పిండప్రదానము జేయవలయునని మరికొందరు గృహ్యసూత్రవేత్తలును జెప్పిరి.

శ్లో॥ పాత్రాణాంబాహుమాత్రేణ పిండదానంవిధీయతే॥ ౮౯॥

తా॥ బ్రాహ్మణ భుక్తపాత్రలను చేతెడుదూరముగా పిండప్రదానము జేయవలయును.

శ్లో॥ మాషాన్నంపాయసాన్నంచ భక్ష్యంభోజ్యాదికంచయత్।
యద్యద్భుక్తంద్విజైశ్శ్రాద్ధే సర్వంపిండార్థముద్ధరేత్॥ ౯౦॥

తా॥ అన్నము గారెలు పరమాన్నము మరియు భక్ష్యములు భోజ్యములు మొదలగునవి భోక్తలచే భుజియింపబడిన వనగా శ్రాద్ధపాకపదార్థములన్నియు పిండముల నిమిత్తమైయుంచవలయును.

శ్లో॥ మాషాస్సర్వత్రవైగ్రాహ్యా దైవేపిత్ర్యేచకర్మణి।
పితృపిండేనచగ్రాహ్యా ఇత్యేవంకౌశికోబ్రవీత్॥ ౯౧॥

తా॥ దేవకర్మలయందు పితృకర్మలయందును మినుములుపయోగించవలయును పితృపిండమునందు మినుముకలియగూడదని కౌశికుడను మునీశ్వరుఁడుచెప్పెను.

శ్లో॥ ఏకోద్దిష్టేసపిండేచ కపిత్థస్యప్రమాణతః।
నారికేళసమంకుర్యాత్ త్రిపత్యబ్దేమాసికేపిచ। ౯౨॥
సంక్రాంతౌగ్రహణెచైవ కుక్కుటాండంప్రశస్యతే।
తీర్థేమహాలయశ్రాద్ధే గయాదావష్టకాసుచ॥ ౯౩॥

ఆమలకైర్బిల్వఫలైస్సమ్యం పిండదానేవిధీయతే।
ప్రమాణహీనంయత్పిండం తత్పిండంనిష్ఫలంభవేత్॥ ౯౧॥

తా॥ ఏకోద్దిష్టము సపిండీకరణములయందు వెలగపండంత పరిమితిగల పిండములను, ప్రత్యాబ్దికముమాసికములయందు కొబ్బరికాయంతపరిమితిగల పిండములను, సంక్రాంతులయందు గ్రహణములయందు కోడిగ్రుడ్డు పరిమితిగల పిండములను, తీర్థశ్రాద్ధము మహాలయశ్రాద్ధము గయాశ్రాద్ధము మన్వాదులయందును, ఉసిరికాయ పరిమితిగల పిండములను జేయవలయును. దేనికంతిపరిమితిచెప్పెనో యావిధముగా పిండములుండనియెడల యాపిండములు వ్యర్థములేయగును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధేవస్త్రాదికంచైవ విప్రేభ్యోదీయతేతథా।
పిండేభ్యోపితథాదద్యా దన్యథానిష్ఫలంభవేత్॥ ౯౨॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందు బ్రాహ్మణులకు వస్త్రములు మొదలగునేవి యిచ్చిరోవాని నన్నియును పిండములయందుకూడ నుంచవలయును అలాయుంచని పక్షమున శ్రాద్ధముప్యర్థమగును.

శ్లో॥ మార్జాలమూషకస్పర్శే పిండేచద్విదళీకృతే।
పునఃపిండఃప్రదాతవ్య స్తేనపాకేనశ్రాద్ధాత్॥ ౯౩॥

తా॥ పిండమును పిల్లి యెలుక మొదలగునవి స్పృశించినను లేక పిండమువిడిపోయినను తిరిగి శీఘ్రముగా నాపాకములోని పదార్థముతోనే పిండమునుజేసి పూర్తినొందింపవలయును.

శ్లో॥ పాత్రాణిచాలయేచ్ఛ్రాద్ధే స్వయంశిష్యోథవాసుతః।
స్త్రీభిర్నచాల్యాద్బాలేన నాన్యజాత్యాకథంచన॥ ౯౪॥

తా॥ శ్రాద్ధమునందుభోక్తలపాత్రలనుతానుగాని, శిష్యుడుగాని,కుమారుడుగాని తీసివేయవలయును స్త్రీలుగాని బాలురుగాని మరియొకవంశమునందు బుట్టినవారుగాని తీసివేయగూడదు.

శ్లో॥ అచాలయిత్వాపాత్రాణి స్వస్తికుర్వంతియేద్విజాః।
నిరాశాఃపితరస్తస్య శప్త్వాయాంతిపరాంగతిం॥ ౯౫॥

తా॥ ఉచ్ఛిష్టపాత్రలను తీసివేయక యేబ్రాహ్మణులైనను స్వస్తిచెప్పి లేసి వారి యొక్క పితృదేతులా యజమానునిశపించి ఆశాహీనుల్యై వెళ్లుదురు.

శ్లో॥ నదద్యాద్గోజవిప్రేభ్యో జలేనైవతునిక్షిపేత్।
వికిరంతుద్విజోచ్ఛిష్టం భూమౌఖాత్వాతునిక్షిపేత్॥ ౯౬॥

తా॥ వికిరపిండమును బ్రాహ్మణోచ్ఛిష్టమును గోవులకు మేకలకు యితరులకు నియ్యగూడదు జలమునందుంచ గూడదు భూమియందు గొయ్యిత్రవ్వి దానిలో నుంచి పూడ్చవలయును.

శ్లో॥ పిండాస్తుగోజవిప్రేభ్యో దద్యాదగ్నౌజలేపివా।
ప్రక్షిపేదప్సువిప్రేషు ద్విజోచ్ఛిష్టంనిమార్జయేత్॥ ౯౭॥

తా॥ పిండములను గోవులకు మేకలకు బ్రాహ్మణులకు పెట్టవచ్చును జలములో నైన నుంచవచ్చును బ్రాహ్మణోచ్ఛిష్టమును తీసివేసి బాగుచేయవలయును.

శ్లో॥ అవశిష్టంతుయత్కించి దర్ఘ్యపాత్రస్థితంజలం।
పిండానాంపురతస్సించేదోంస్వధోచ్యతామిత్యపి॥ ౯౮॥

తా॥ అర్ఘ్యపాత్రలయందున్న జలము మొదలగునవియేమైనను కొంచెము మిగిలియున్న యెడల పిండముల ముందరను "ఓంస్వధోచ్యతాం" అని యుచ్చరించి విడువలయును.

శ్లో॥ బ్రాహ్మణైస్స్వీకృతాక్షతాన్ దత్తా నాశీర్వచనసంయుతాన్।
ధారయేచ్ఛిరసిస్వస్య స్యాచ్ఛ్రాద్ధేనప్రేతకర్మసు॥ ౯౯॥

తా॥ బ్రాహ్మణులచే నాశీర్వచనము జేసి యియ్యబడిన శ్రేష్ఠములగు నాయక్షతలను ఆబ్దికములో నందరును శిరస్సున ధరింపవచ్చును. ప్రేతకర్మలయందు యజమానిగాక మిగిలినవారు ధరింపగూడదు.

శ్లో॥ పితృప్రసాదతోలబ్ధ్వా సంగృహ్యాస్వయమక్షతాన్।
ధారయేచ్ఛిరసిస్వస్య స్వగోత్రస్యాభివృద్ధయే॥ ౧౦౦॥

తా॥ పితృదేవతల యనుగ్రహమును బొంది వారివలన నక్షతలను గ్రహించి తనవంశము వృద్ధికొఱకు తాను శిరస్సున ధరించవలయును.

శ్లో॥ శ్రాద్ధంకృత్వాతుయోవిప్రో నభుంక్తేచకదాచన।
దేవాహవ్యంనగృహ్ణంతి కవ్యానిపితరస్తథా॥ ౧౦౧॥

తా॥ ఏబ్రాహ్మణుండైనను శ్రాద్ధమాచరించి యెప్పుడును భుజింప కుండునేని యాశ్రాద్ధమునందియ్యబడిన హవ్యమును దేవతలు గ్రహింపరు. కవ్యమును పితృదేవతలు గ్రహింపరు.

శ్లో॥ కృత్వాతూపవసేచ్ఛ్రాద్ధం విధురోవిధవాపిచ।
శ్రాద్ధంకృత్వాగృహస్థస్తు నైవకుర్యాదుపోషణం॥ ౧౦౨॥
పితృశేషంసమశ్నీయా దేకాదశ్యాంనదుష్యతి॥

తా॥ (ఏకాదశిదినంబున) భార్యావిహీనుఁడు విధవయు శ్రాద్ధము నాచరించినచో యుపవాసమునుజేయవలయును. గృహస్థుడగువాడు శ్రాద్ధముపెట్టి యుపోష్యముండగూడదు. పితృశేషమును ఏకాదశీతిథిశ్రాద్ధంబునభుజించియేతీరవలెను.

వైష్ణవపక్షే॥ శ్లో॥ ఏకాదశ్యాంయదాబ్రాహ్మం ప్రత్యాబ్దాయదివాఅపి।
కార్యమేవహితచ్ఛ్రాద్ధ ముపవాసఃకథంభవేత్॥ ౧౦౩॥
ఉపవాసోయదానిత్య శ్రాద్ధంనైమిత్తికంచరేత్।
కృత్వాతూపవసేచ్ఛ్రాద్ధం శేషమాఘ్రాయనైచరేః॥ ౧౦౪॥

తా॥ వైష్ణవపక్షముగలవారికి నేకాదశీతిథియందు నాబ్దికము సంభవించిన యెడల నుపవాసమేలాగు ననగా? నిత్యనైమిత్తికశ్రాద్ధముల నాచరించి యన్నకణముల నాఘ్రాణించి యుపవాసముండవలయును. లేదనుపవాసముండి ద్వాదశీ దినంబున శ్రాద్ధముచేతురు.

శ్లో॥ కర్మప్రారంభమారభ్య భవేద్యావద్విసర్జనం।
యదిస్యాత్సూతకంమధ్యే స్వాచమాంతమసూతకమ్॥ ౧౦౫॥

తా। కర్మప్రారంభించినదిమొదలు బ్రాహ్మణవిసర్జనమగుపర్యంతముఈలోపుగా నెప్పుడైన జాతాశౌచ మృతాశౌచములువచ్చినట్లు తెలిసికొని యాసీమాంతమగు వరకు వారికేమియు నాశౌచములేదు.

శ్లో॥ మృతాశౌచేయదాశ్రాద్ధే మాతాపిత్రోర్మృతేహని।
ఉపవాసేచతాంబూలం దివారాత్రౌవిసర్జయేత్॥ ౧౦౬॥

తా। తల్లిదండ్రుల యాబ్దికదినమందును, మృతాశౌచమునందును ఉపవాసదినమునందును తాంబూలమును, పగలుగాని, రాత్రిగాని వేసికొనగూడదు.

శ్లో॥ పితృయజ్ఞాత్పరోధర్మః పితృయజ్ఞాత్పరంతపః।
పితృయజ్ఞాత్పరంకర్మ నచైవాస్తిహిభూతలే॥ ౧౦౭॥

తా। పితృయజ్ఞమునకంటె నితరమగు ధర్మము నితరమగు తపస్సు యితరమగు కర్మభూమియందు దొరకడనులేదు.

తా॥ సంకల్పమునందు అసనమునందు పాద్యమునందు పిండప్రదానమునందు అచ్ఛాదమునందు తృణమునందు అన్నమును త్యక్తము జేయునపుడు అవాహనమునందు అక్షయ్యోక్తియందు తిలాంజనమునందు సంబంధము నామము గోత్రము రూపమును జెప్పవలయును.

శ్లో॥ ప్రాదేశమాత్రందేవానాం మండలంచతురశ్రమం।
అరత్నిమాత్రంపిత్రర్థం ద్వయోర్మధ్యేషడంగుళమ్॥ ౨౮॥

తా॥ విశ్వేదేవతలకు పాదప్రక్షాళనజేయునట్టి మండలము చతురశ్రముగాను లొడితెడపాడవు అంతియే వెడల్పునుండునట్లుగాను పితృదేవతల గురించిన మండలము గుండ్రముగాను జానెడు విశాలముగలదిగాను। ఈ, రెండు మండలముల మధ్య నారంగుళముల వ్యవధియుండునట్లుగాను జేయవలయును.

శ్లో॥ వివాహోత్సవయజ్ఞేషు శ్రాద్ధేచైవతుసర్వదా।
విప్రాణాముపవిష్టానాం పాదప్రక్షాళనంబుధః॥ ౨౯॥

తా॥ వివాహమునందు మరియొక వైభవములందు యజ్ఞములయందు శ్రాద్ధములయందును బ్రాహ్మణులను కూర్చుండబెట్టి పాదప్రక్షాళనము జేయవలయును.

శ్లో॥ మండలాత్పశ్చిమేదేశే బ్రాహ్మణేష్వాగతేషుచ।
తత్రోపవిశ్యదేత్పాద్యం క్షాలనంమండలోపరి॥ ౩౦॥

తా॥ మండలములకు పడమటిప్రదేశమునకు బ్రాహ్మణులను రప్పించి పాద్యమును విడిచి పిమ్మట మండలముపైని పాదములుండునట్లుజేసి పాదప్రక్షాలనము జేయవలయును

శ్లో॥ మండలాత్పూర్వభాగేదైవైః పితృభిశ్చోత్తరే।
కర్త్రాప్రైనతుఈశాన్యామేవమాచమనంస్మృతమ్॥ ౩౧॥

తా॥ మండలమునకు తూర్పుభాగంబున విశ్వేదేవులును మండలమునకు నుత్తరభాగంబున పితృదేవతలును ఈశాన్యభాగంబున యజమానియును గూర్చుండి యాచమనము జేయవలయును.

శ్లో॥ స్వాగతంస్వస్తివచనం దక్షిణాచప్రదక్షిణా।
గోత్రనామాదిసమ్యక్త్వార్ఘ్యంచ షడేతాన్యపవీతినా॥ ౩౨॥

తా॥ స్వాగతము, స్వస్తిపలుకుట, దక్షిణనిచ్చుట, ప్రదక్షిణముజేయుట, గోత్రమునుచ్చరించుట, అర్ఘ్యమునిచ్చుట, ఈయారును పితృస్థానమునందును సవ్యముగానే యాచరింపవలయును.

శ్లో॥ నిపాత్యదక్షిణంజాను దేవాన్పరిచరేత్సదా।
పితౄణాంపరిచర్యాతు వామజానునిపాతనాత్॥ 33॥
ప్రదక్షిణంతు దేవానాం పితౄణామప్రదక్షిణం।
పితౄణాంద్విగుణాభుగ్నా దర్భాదైవేఋజుత్వగాః॥
దైవేతూదఙ్ముఖఃకర్తా పిత్రేస్యాద్దక్షిణాముఖః॥ 3౪॥

తా॥ విశ్వేదేవస్థానమునందు జేయఁదగినక్రియలను కుడిమోకాలునువంచియు ప్రదక్షిణమగునట్లుగా నాచరింపవలయును. పితృస్థానమునందు జేయఁదగినక్రియలను ఎడమమోకాలునువంచి యప్రదక్షిణమగునట్లుగా జేయవలయును. పితృస్థానమం దుపయోగింపబడు దర్భలు ద్విగుణముగాను వంచబడియుండునట్లుగాను, విశ్వేదేవస్థానమందుపయోగింపఁబడు దర్భలు తిన్నగానుండునట్లును జేయవలయును. విశ్వేదేవస్థానమునందు పూజాదికమాచరించునపుడు ఉత్తరాముఖుండుగాను పితృస్థానమునందుండునపుడు దక్షిణాభిముఖుఁడుగాను కర్తకూర్చుండవలయును.

శ్లో॥ ద్వాభ్యామేవతుపర్ణాభ్యా మర్ఘ్యపాత్రాణిపైతృకే।
సపిండీకరణేప్రేత కార్యేష్వేకేనచైవహి॥ 3౫॥

తా॥ ఆబ్దికాదులయందు నర్ఘ్యపాత్రములను రెండుగూాకులచేత చేయవలయును. సపిండీకరణమునందు మఱియు నితరములగు ప్రేతకార్యములందు నొక్కొక్కయాకుతోనే యర్ఘ్యపాత్రముల చేయవలయును.

శ్లో॥ పవిత్రమంగుళౌకృత్వా నదద్యాద్గంధలేపనం।
దీయతేయదిమూఢాత్మా రౌరవంనరకంవ్రజేత్॥ 3౬॥

తా॥ పవిత్రమును వ్రేలియందుంచికొని గంధము నియ్యకూడదు. అట్లు తెలియక యిచ్చెనేని రౌరవమను నరకమును బొందును.

శ్లో॥ స్వధార్ఘ్యస్వస్తిసంపన్న గంధపుష్పతిలేషుచ।
ధూపదీపాదిదానేషు నామధేయాదినేష్యతే॥ 3౭॥

తా॥ స్వధా, అర్ఘ్య, స్వస్తి, సంపన్న, గంధ, పుష్ప, తిలలు, ఇత్యాదిప్రదేశములయందును ధూపము దీపము మొదలగునవి యిచ్చు సమయంబునను నామధేయము చెప్పనగత్యములేదు.

శ్లో॥ వాసాంసివాససీవాసో యోనదద్యాన్మృతేహని।
పితరస్తస్యతద్వర్షం నగ్నాపవనసంశయః॥ 3౮॥

తా॥ అనేకవస్త్రములనుగాని రెండువస్త్రములనుగాని లేక యొకవస్త్రమును గాని యాబ్దిక దినంబున భోక్తలకు నివ్వకుండిన యాతని పితృదేవతలు సంవత్సరపర్యంతము దిగంబరులై యుందురు.

శ్లో॥ పితౄన్సత్కృత్య వాసోభి ర్దద్యాద్యజ్ఞోపవీతకం।
యజ్ఞోపవీతదానేన వినా శ్రాద్ధంతునిష్ఫలమ్॥ ౩౯॥

తా॥ పితృదేవతులను మొదట వస్త్రములనిచ్చి పూజించి పిమ్మట యజ్ఞోపవీతము నియ్యవలయును. యజ్ఞోపవీతముల నియ్యకుండినేని యాశ్రాద్ధము వ్యర్థమగును.

శ్లో॥ కుర్వీతభోజనార్థంహి మండలానియథాక్రమం।
దైవికేచతురశ్రంతు పిత్రేవృత్తానియత్నతః॥ ౪౦॥

తా॥ బ్రాహ్మణభోజనము నిమిత్తమై వారివారికి చెప్పఁబడినరీతిగా మండలములను విశ్వేదేవస్థానమునందు చతురశ్రముగాను పితృస్థానమునందు గుండ్రముగా చేర్వ వలయును.

శ్లో॥ క్షిపేద్దైవేయవాన్ దర్భాన్ పైతృకేసకుశాన్ తిలాన్।
మండలేదైవికేపాత్రే సౌవర్ణేరజతేన్యథా॥ ౪౧॥
తదభావేసుపర్ణాని భాజనానిన్యసేదథ॥

తా॥ విశ్వేదేవస్థానమునందు యవలను దర్భలను చల్లవలయుననియు పితృస్థానమునందు తిలసహితముగా దర్భలనుజల్లవలయుననియు చెప్పఁబడెను. విశ్వేదేవస్థానమునందు బంగారపు పాత్రయును, పితృస్థానమునందు వెండిపాత్రయును, మండలముల యందుంచవలయును. అవి సంభవించని పక్షంబున యోగ్యములగు యాకులతో కుట్టబడిన విస్తళ్లనుంచవలయును.

శ్లో॥ ఆగ్నేయాదిపరిస్తీర్య పితృపూర్వంతిలోదకైః।
కుశైస్తిలైర్భస్మనాద్భి ర్మధ్యేమధ్యేజలేనతు॥ ౪౨॥
కరశుద్ధింతతఃకుర్యా త్తంత్రోయంమండలేక్షిపేత్॥

తా॥ పాత్రములనుంచుటకు ముందుగా స్థలశుద్ధి జేయవలయును. అప్పుడు పితృస్థానమునందు ముందుగా ఆగ్నేయదిక్కు మొదలుపెట్టి దర్భలు తిలలు భస్మమొదలగు వానితోఁగూడను జలమునుజల్లి స్థలశుద్ధి జేసి పిమ్మట జలముతో హస్తమును కడిగికొని యాజలమును పాదప్రక్షాళనముజేయఁబడిన మండలందు విసర్జించవలయును.

శ్లో॥ వైశ్వేదేవే వాయవ్యమారభ్య పరిషించేజ్జలేనచ।
కుశైః పాత్రయుశ్చైవ భస్మనాకరశోధనమ్॥ ౪౩॥

తా॥ విశ్వేదేవస్థానమునందు వాయువ్యదిక్కు మొదలిడి స్థలశోధన జేయుచు జలము దర్భలు యవలు మొదలగువానిని జల్లి శుద్ధి జేసి భస్మముతో కరశుద్ధి జేసి కొనవలెను.

శ్లో॥ అకృత్వా భస్మమర్యాదాం నకుర్యాత్పాణిశోధనం।
ఆసురంతద్భవేచ్ఛ్రాద్ధం పితౄణాం నోపతిష్ఠతే॥ ౪౪॥

తా॥ భస్మసహితముగా జలముతో హస్తశుద్ధిని జేసికొననియెడల నాశ్రాద్ధము రాక్షస శ్రాద్ధమని చెప్పఁబడును. పితృదేవతలును తృప్తినొందరు.

శ్లో॥ అన్వష్టక్యంచపూర్వేద్యు ర్మాసిమాస్యథపార్వణం।
కామ్యమాభ్యుదయేష్టమ్యా మేకోద్దిష్టమథాష్టమమ్॥ ౪౫॥

తా॥ ప్రతిమాసంబునను పార్వణ శ్రాద్ధమునాచరింపవలయును. పూర్వదినమందు అష్టకాశ్రాద్ధము నాచరింపవలయును అష్టమియందున కామ్యంబు నభ్యుదయకరమైన శ్రాద్ధము నాచరింపవలయును. యెనిమిదవదిరేకోద్దిష్టముగా నాచరింపవలయును.

శ్లో॥ చతుర్ష్వాద్యేషుసాగ్నీనాం వహ్నౌహోమోవిధీయతే।
పిత్ర్యబ్రాహ్మణహస్తేస్యా దుత్తరేషుచతుర్ష్వపి॥ ౪౬॥

తా॥ అగ్నిహోత్రములుఁగలవారు అష్టకాశ్రాద్ధములలో మొదటినాలుగు శ్రాద్ధములయందు నగ్నిహోత్రములో హోమముజేయవలయును. మిగిలిననాలుగు శ్రాద్ధముల యందు పితృస్థానమందు నియమింపఁబడిన బ్రాహ్మణ హస్తమునందు హోమముజేయ వలయును. (అనఁగా హస్తమందుంచవలెను. ఋగ్వేదులు)

శ్లో॥ ప్రేతకార్యేషుసర్వేషు సపిండీకరణే తథా।
పాణావేవతుహోమంస్యా దన్యత్రాగ్నౌకరేపివా॥ ౪౭॥

తా॥ అన్నివిధములగు ప్రేతకృత్యములందును సపిండీకరణమునందును హస్తమునందే హోమముజేయవలయును. ఇతరశ్రాద్ధములయందు నగ్నిహోత్రంబునగాని హస్తమునందుగాని హోమముజేయఁదగును.

శ్లో॥ అనగ్నికస్సదారశ్చే దగ్నౌకర్మపితుఃకరే।
వైశ్వదేవకరేకుర్యా ద్విప్రహస్తాచార్యకశ్రతకః॥ ౪౮॥

ననుసరించి విభక్తులను చెప్పవలయును. విభక్తియు లింగమును దెలిసికొనక శ్రాద్ధమాచరించెనేని హవ్యమును దేవతలు గ్రహింపరు. కవ్యమును, పితృదేవతలుగ్రహింపరు.

శ్లో॥ ఇష్టిశ్రాద్ధే దక్షక్రతూ సంకీర్త్యౌ వైశ్వదేవకౌ।
నాందీముఖే సత్యవసూ సాపిండ్యే కాలకామకౌ॥ ౨౨॥
పురూరవార్ద్రవౌ చైతౌ పార్వణే సముదాహృతౌ।
హేమశ్రాద్ధే ధురురుచీ తీర్థే ధురివిలోచనౌ॥ ౨౩॥
ఏకోద్దిష్టే రుద్రసంజ్ఞో విశ్వేదేవాస్త్రయోదశ।
ప్రేతశ్రాద్ధం సోదకుంభం నిత్యశ్రాద్ధమదైవికం।
ఏకోద్దిష్టం పురాణం తు సదైవమితి చ స్మృతమ్॥ ౨౪॥

తా॥ ఇష్టిశ్రాద్ధములయందు దక్షుడు, క్రతు, వులనియు నాందీ శ్రాద్ధమునందు సత్య, వసు, వులనియు సపిండీకరణమున కాల, కాముకు, లనియు ప్రత్యాబ్దికమునందు పురూరవ, ఆర్ద్రవులనియు హిరణ్యశ్రాద్ధంబున ధురు, రుచు, లనియు తీర్థశ్రాద్ధమునందు ధురివిలోచను, లనియు ఏకోద్దిష్టమునందు రుద్రుడను, అనియు విశ్వేదేవతలు పదముగ్గురుగా నేర్పడియుండిరి. ప్రేతశ్రాద్ధము జలకుంభసహితముగాను, నిత్యశ్రాద్ధము విశ్వేదేవరహితముగాను, ఏకోద్దిష్టము విశ్వేదేవసహితముగా నాచరింపవలయును.

శ్లో॥ సంబంధం ప్రథమం బ్రూయాన్నామగోత్రమనంతరం।
పశ్చాద్రూపం విజానీయాత్క్రమ ఏష సనాతనః॥ ౨౫॥

తా॥ ముందుగా సంబంధమును చెప్పవలయును. పిమ్మట పేరును తర్వాత గోత్రమును అనంతరము రూపము నీప్రకారము క్రమముగా జెప్పవలయునని పూర్వాచారమైయున్నది.

శ్లో॥ శర్మేతి బ్రాహ్మణస్యోక్తం వర్మేతి క్షత్రసంశ్రయం।
గుప్తదాసాత్మకం నామ ప్రశస్తం వైశ్యశూద్రయోః॥ ౨౬॥

తా॥ బ్రాహ్మణులకు శర్మ అనియు క్షత్రియులకు వర్మ అనియు వైశ్యులకు గుప్త అనియు శూద్రులకు దాస అనియు ఆబ్దికంబులయందు వారివారి విభక్తిప్రకారం జరుపుకొనదగును.

శ్లో॥ సంకల్పే చాసనే పాద్యే పిండే చాచ్ఛాదనే క్షణే।
అన్నే చావాహనాక్షయ్యే తైలే స్యాదంజనే పిచ॥
సంబంధనామగోత్రాణి రూపాణ్యేవానువాదయేత్॥ ౨౭॥

శ్లో॥ తిర్యక్ కుర్యాదుపస్థానం దేవతాభ్యఇతిక్రమాత్ ।
నమఇత్యాదిభిర్మంత్రైః స్సవ్యేనైవద్విజస్తుతౌ॥ ౧౫॥

తా॥ "దేవతాభ్యః పితృభ్యశ్చ" అనియు "నమస్స్వధాయైస్వాహాయై" అనునట్టి మంత్రములచే బ్రాహ్మణస్తోత్రమును జేయునప్పుడు నిలుచుండి సవ్యముగానే ప్రార్థనమును జేయవలయును.

శ్లో॥ షష్ఠీవిభక్త్యాసంకల్పః క్షణశ్చోఽక్షయ్యకర్మచ।
షష్ఠ్యావాస్యాచ్చతుర్థ్యావా సనదానంద్విజాతయే॥ ౧౬॥
ద్వితీయయావాహనంస్యా ద్ద్విభక్తిస్తుచతుర్థికా ।
అన్నదానేపిండపూజా స్వధాస్వస్తీతివాచనే ॥ ౧౭॥
పిండదానేతుసంబుద్ధి ర్యేచత్వేత్యాదితఃపురా।
తతఃపరంచతుర్థీచే త్యుభయంసర్వసమ్మతం॥ ౧౮॥
శేషాణిసర్వకర్మాణి సంబుద్ధ్యంతేయథాక్రమమ్।
ఇదంతేవాఇదంవోవా ప్రయుక్త్యైవసమాచరేత్॥ ౧౯॥

తా॥ సంకల్పము, క్షణమునిచ్చుట, అక్షయ్యమునుడుగుట, ఇవి షష్ఠీవిభక్తిపూర్వకముగా నాచరింపవలయును. షష్ఠీవిభక్తిగాని, చతుర్థీవిభక్తిగాని యాసనమునిచ్చునప్పుడు చెప్పవలయును. ద్వితీయావిభక్తి జెప్పి యావాహనమునుజేయువలయును. అన్నమును త్యక్తముజేయునప్పుడు చతుర్థీవిభక్తిచెప్పవలయును. పిండములపూజించునపుడు స్వధాస్వస్తులను చెప్పునపుడు సంబోధనము చెప్పవలయును. పిండప్రదానసమయంబున "యేచత్వామను" అను వాక్యమునకు పూర్వముసంబోధనయు నటుపిమ్మట చతుర్థీవిభక్తియు జెప్పవలయునని పెద్దలందరి యభిప్రాయమైయున్నది. మఱియు నింక మిగిలిన సమస్తక్రియలు సంబోధనయే చెప్పవలయును. 'ఇదంతే' అని గాని 'ఇదంవో' అనిగాని యెచ్చట యెట్లుపయోగించునో యావిధముగా ప్రయోగింపఁదగును.

శ్లో॥ అన్నదానేవిశేషస్స్యా దాదౌసంబుద్ధిరుచ్యతే।
ప్రథమాంతచతుర్థీస్యా ద్యథాలింగంవిభక్తితః॥ ౨౦॥
విభక్తిలింగాన్యజ్ఞాత్వా శ్రాద్ధంయదిసమాచరేత్ ।
హవ్యందేవానగృహ్ణంతి కవ్యంచపితరస్తథా॥ ౨౧॥

తా॥ అన్నమును త్యక్తమును జేయునపుడు మొదటసంబోధనయు పిమ్మట ప్రథమావిభక్తియు తర్వాత చతుర్థీవిభక్తియునని విశేషముకలదు గాన ఆయాలింగముల